

CONCURSUL NAȚIONAL DE ARTE VIZUALE „NICOLAE MANTU”

Consiliul Județean Galați la aniversare 30 de ani

În imagini:

Costel FOTEA,
presedintele CJG

**Înalpreasfintitul Casian
Crăciun, Arhiepiscopul
Dunării de Jos**

Ionut PUCHEANU,
primarul Municipiului
Galați

Fanfara Valurile Dunării la 20 de ani de la înființare

Cartea poștală - *Fanfara Valurile Dunării - 20 de ani - face parte din proiectul de editare: Galați, orașul scrie, orașul citește.*

FANFARA ÎN SPAȚIUL CULTURAL GĂLĂȚEAN

Înființată în anul 2002, Fanfara „Valurile Dunării” pune în valoare una din tradițiile Galaților, tradiție ce datează din anul 1832, odată cu înființarea primei Fanfare Militare în cadrul Regimentului 11 Siret.

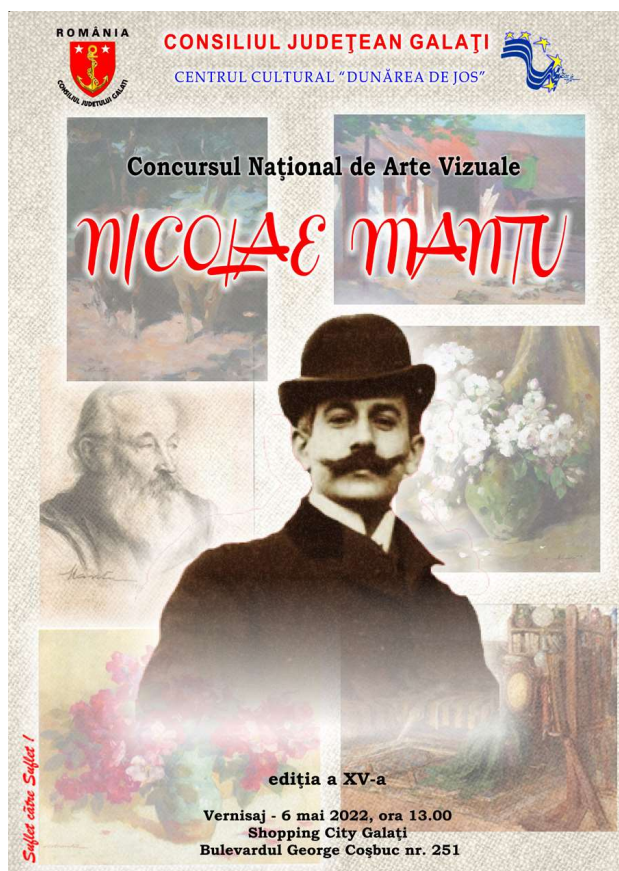
Formație artistică profesionistă, Fanfara „Valurile Dunării” reunește instrumentiști cu studii de specialitate și este pregătită să participe la activități ceremoniale cu ocazia evenimentelor și aniversărilor locale, naționale și internaționale, susține concerte de muzică de promenadă și divertisment, participă la festivaluri de gen organizate în țară și în străinătate și are un repertoriu divers din creația națională și universală.

Fanfara „Valurile Dunării” participă la activități ceremoniale și aniversări precum Sfânta zi a Bobotezei, Ziua Unirii, Târgul de Florii, Ziua Europei, Ziua Eroilor, Ziua Drapelului, Ziua Imnului, Ziua Pompierilor, Ziua Vârșnicilor, Ziua armatei, Ziua Națională a României, Ziua Eroilor Revoluției.

În perioada octombrie - mai, în cadrul Programului filantropic „Clepsidra”, Fanfara „Valurile Dunării” susține programe de muzică de promenadă la Căminele pentru persoane vârstnice.

Începând cu anul 2005, cu sprijinul Consiliului Județean Galați, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” face posibilă organizarea și desfășurarea Festivalului Internațional de Fanfare „Iosif Ivanovici”, promovând în circuitul de valori formații muzicale de înaltă ținută artistică, aducând astfel un omagiu compozitorului român, dar și muzicii de fanfară și muzicienilor care prin măiestria lor vocațională transmit, din suflet către suflet, marelui public, bucuriile muzicii.

Concursul Național de Arte Vizuale „Nicolae Mantu” (pictură, grafică).

**Liviu Nedelcu
Ioan Tudor**

Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați a organizat în perioada 28.03-6.05.2022, ediția a XV-a a Concursului Național de Arte Vizuale „Nicolae Mantu” (pictură, grafică).

Concursul s-a adresat, în special, elevilor școlilor de arte și meserii din țară omagiind personalitatea celui care a fost NICOLAE MANTU - „pictor reprezentativ” al urbei noastre.

Tema concursului în acest an a fost „AMINTIRI”, iar concursul s-a desfășurat fizic.

Concurenții au prezentat lucrări de pictură și grafică, înrămate, având dimensiuni cuprinse între 35 cm (latura mică) și până la 50 cm (latura mare) sau 50/70 cm.

Scolile au trimis în concurs lucrările a cel mult 3 (trei) elevi, fiecare elev cu maximum 4 (patru) lucrări la fiecare secțiune.

Lucrările au fost trimise prin curier, având următoarele date specificate:

- numele și prenumele autorului;
- an de studiu;
- școala de arte pe care o reprezintă și datele de contact ale instituției;
- titlul și dimensiunea lucrării;
- tehnica de lucru;
- numărul de telefon;

Juriul a fost alcătuit din personalități cunoscute din domeniul artei și culturii: Liviu Nedelcu, Ioan Tudor și Olimpia Stefan

Lucrările premiate vor rămâne în patrimoniul Centrului Cultural, iar celelalte vor fi restituite după închiderea expoziției într-un termen de 30 de zile.

Vernisajul expoziției și festivitatea de premiere s-au desfășurat în ziua de 6 mai 2022, orele 13.00 la City Mall Galați.

Centrul Cultural Vrancea a organizat Concursul cu tematică Pascală ediția-a XXIII-a, 2022 „DE LA PSALMI ȘI ICOANE LA SFÂNTA SCRIPTURĂ ȘI MUZICĂ SACRĂ”

Premiul I a fost acordat cursantei Dima Cristina, de la clasa de iconografie a Școlii de Arte, profesor Ștefan Olimpia, din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

Felicitări premiantului!

Felicitări organizatorilor!

Elevi, iubitori ai tradiției din Galați și Brăila, au fost vizitatorii noștri la Muzeul Satului! Vatra gospodăriei tradiționale din Pădurea Gârboavele a răsunat de glasurile copiilor veniți de la școala Gimnazială „Spiru Haret” din Însurăței, județul Brăila și din Galați, de la școala nr. 7.

Centrifuga

Nicolae BACALBAȘA

Zile calde de iarnă, de speranțe, confuzie, frică. Niște umoriști cinici i-au zis Revoluție. De fapt era marea Destrămare. 1989 era anul schimbărilor în Europa, a prăbușirii unei lumi și a incertitudinii viitorului. Eu unul eram suficient de lucid să percep intuitiv că e ușor să distrugi și greu să construiești, că viața socială e o alcătuire șubredă și că „cioara de pe gard” e un animal dubios. Nu că nu m-aș fi bucurat că picau „ăștia”. De câte ori vedeam elicopterul lui Ceaușescu pe cer mă răsăfătam cu jocuri ale minții imaginându-mi că se prăbușește. Aveam și motive personale, legate de evenimente din familie. Revoluția am trăit-o la televizor. Personaje dubioase, nici măcar carageliene, mârțanoși ieftini de puțin talent. Apoi am vorbit la telefon cu frate-meu la București. De abia vorbea, era răgușit, urase, fusese în piață, intrase printre primii în Comitetul Central. El săracul avea motive să-i urască. Cine e Iliescu știam în mare. Nu știam însă că fusese un fel de copil de casă al Ceaușeștilor, nu știam istoria reală și fascinantă a neamului său. Și le voi afla cu mulți, mulți ani după. Dar băiatul cu pulover pe gât, universitar care va deveni prim ministru? - Este băiatul generalului de securitate sovietic Neulander. Mai târziu aveam să aflu că Walter Roman Neulander voise să-i ia României Ardealul (independent, unde spera să fie un fel de gauleiter) și Dobrogea... Celălalt mare revoluționar, Mazilu? - Colonel de Securitate! ăștia să mă mântuie pe mine? Îmi intrase frica în oase cu teroriștii. Nu știam ai cui sunt, aveam eu bănuielile mele (confirmate de certitudini nedovedite) dar dacă făceau o expediție prin reanimarea din spitalul gălățean? Că, de, ar fi dat frumos la public. Carnavalul era pitoresc dar sângeros și n-aveam nici un chef să devin victimă colaterală. Într-o seară, pe întuneric, au zis unii să facă tir de masă la Galați. Au tras în aer, peste Dunăre cred, cu mitraliere grele. Se zguduia blocul! Fir-ați ai dracului de golani! În involburarea fantasmagoriei viața continua. Eram de gardă. Brăila nu avea neurochirurg. Noi la Galați aveam doi. Ne-au transferat de acolo un băiat de liceu cu un traumatism cranian, în comă. Băiat dintr-o familie de intelectuali lovit cu o bară metalică în cap. Că avea în picioare o pereche de Adidași tare frumoși. Adidașii au trezit invidia unui coleg. Băiatul comandantului de la circulație miliția județeană. Și i-a dat în cap. Băiatul sosise însoțit de unchiul său, doctor, adjunctul direcției sanitare de la Brăila. Om deștept, vioi, am stat în gardă o noapte la discuții. Așa am aflat despre un aspect absolut ocultat din trecutul “revoluționar” al Brăilei. Brăila a fost declarată “oraș martir”, s-a tras din prostie (sau alte interese?), au murit oameni. Dar povestea Centrului de transfuzie a fost la capitolul “batista pe tambal”. Doctorul-director a primit un pluton de soldați

să păzească centrul județean de transfuzii. Un obiectiv simbolic. Sângele impresionează Boborul. Teroriștii distrug sângele! Ostașii erau niște nefericiți slab instruiți care de abia știau să tragă cu arma. Cred că doctorul fără să vrea a stricat jocurile. El și-a luat rolul în serios, a culcat soldații pe jos și a dat ordin să se stingă lumina. Clădirea părea pustie. Regizorii spectacolului l-au avertizat la un moment dat că de clădire se apropie o mașină cu farurile stinse. Nu era mai simplu să se verifice mașina? Când din mașină s-au tras câteva focuri de armă spre ferestrele întunecate, tot plutonul din întuneric, nedepistat a ripostat. Necalificați dar mulți, au nimerit. Au murit cei doi ocupanți un tânăr și o tânără în haine de piele fină, fără acte. I-au ținut la frigider până în martie și i-au îngropat ca necunoscuți. Dar nu i-au dat la televizor, cine îi cunoaște... Familia tânărului, înnebunită, a vrut să-l transfere la Neurochirurgie, la București. Și a tocmit pe banii ei, un heliicopter. O grămadă de parale. Era un heliicopter mare, MI rusec, din fosta escortă la vânători a lui Ceaușescu. Eu, medic curant la ATI m-am oferit să-l însoțesc în timpul transportului. A aterizat pe stadionul de lângă Spitalul Județean. Imediat s-au strâns hoardele de curioși. În perioada aceea heliicopterul era un lucru rar. Voluminos, capacitiv. heliicopter militar de mari dimensiuni. Dar când s-a ridicat în aer am înțepenit. Parcă eram în centrifuga unei gigantice mașini de spălat. Mă temeam că o să îmi sară imediat toate plombele din măsele. Cum dracu nu se dezintegra în halul acela de vibrație? Un lucru era absolut clar, un creier lovit nu avea nici o șansă după o oră de buzdugănire de extremă violență. Normal ar fi trebuit să aterizăm imediat și să abandonăm transportul. Dar vezi că acest transport “eroic” și scump era forma de ofrandă a familiei pe altarul supraviețuirii. Oricine perturba ofranda era cel puțin dubios. Dacă nu mai rău. Doctorul-unchi era cu mine. Nu se manifesta. Dacă adolescentul murea pe lângă asasin trebuia să existe și un vinovat medical. Știam cum funcționează structura numită om. Nu mă grăbeam să mă propun candidat. Am ajuns la București bolnav de vibrație. Securiștii lui Ceaușescu de pe heliicopter își câștigau cinstitul banul! Băiatul cu Adidași de invidiat a murit după trei zile fără a ieși din comă. Cum fusese poet familia a instituit un premiu de poezie cu numele lui. Există și astăzi. Am fost laș, am fost nemernic? Unul din medicii celebri ai Franței a spus că “Nimic nu e mai dificil decât să ai grijă în același timp de pacient și de propria reputație”. Eu nu m-am luat după francez, ci după înțelepciunea populară neaoșă: Facerea de bine, f....de mamă. Că dacă coboram heliicopterul și pacientul tot murea știu exact cine ar fi fost de vină.

Despre cel mai sensibil segment al societății: Poetul

Interviu cu poeta Aida Zaharia

Poetica Aidei Zaharia pentru un ochi neînțezat, se urcă cu picioarele deasupra capului și cu norii sub tălpi. Dacă te avânți de-a lungul pereților

stâncoși în care-și prinde părți din interioarele intime și proprii, ai impresia că ești învăluit de cazărmi verticale fără ferestre.

Într-o țară în care poezia nu se află în topul preferințelor cititorului, un animal pe cale de dispariție și acesta, iar numele poetilor nu se găsește întins doar pe asfalt, „rescrierea emoțiilor” nu-ți poate acoperi genunchii, dacă nu te apleci să atingi pământul poeziei care respiră încă: „*Se așterne timpul între noi, / Aer n-am în jur și mă sufoc, / Sprijin greu pereții reci și goi / Tălpile mă ard. / Eu ard în foc. / Se așterne timpul între noi, / Tu crești ziduri ce mă strâng de piept, / Spui să am răbdare, toate trec, / Trec și eu. N-am timp să mai aștept. / Se așterne timpul între noi, / Fiecare ceas e-un iad în mine, / Spui să am încredere în noi, / Cum să am? Când nu te am pe tine! / Se așterne timpul între noi, / Brațe negre mă cuprind de tot. Se așterne timpul, ard în foc, / Aer n-am. Cad aripi. Mă sufoc.*”

În oricare din ieșirile ei la rampă, Aida Zaharia, un poet care preferă să stea sub semnul clausturii și al singurătății antisociale, **fără uși, fără ferestre**, continuă să-și păstreze simțul echilibrului într-o lume a emoțiilor controlate de mâna jurnalistului care lucrează cu instrumentele poetului. Poemul Aidei Zaharia este viu și verde c-o gestiune proprie care presupune o selecție riguroasă a instituțiilor.

Aida Zaharia -scurtă biografie-

- Licențiată în Comunicare și Relații Publice;
- 2010-2014, realizator emisiuni radio;
- Fondator ziar local / regional de informație, Ziarul Zona (2011), fondator / redactor șef Revista de cultură și literatură AurisT (2018 până în prezent);
- Redactor șef Revista Info-Cultural (2014-2017), tehnoredactor / colaborator Revista Tecuciul literar și artistic (2011-2017), secretar subredacție / colaborator Revista Porto Franco (2018-2019, prezentă în rubrica critică / cronică).
- Redactor și/sau colaborator la revistele Basarabia literară, Oglinda literară (Focșani), Armonii culturale (Adjud), Boema (Galați) etc.;
- Membru al Cenaclului literar „Calistrat Hogaș” din Tecuci (2010- 2018);
- Membru al Societății Scriitorilor „Costache Negri” Galați (2019); Secretar de subredacție revista Porto Franco (2019);
- Redactor și coordonator de volume de autor (Antologia „Colț de rai literar”, vol. I, volume de poezii ale poetei Eleonora Stamate, V. S. Ghican, Dionisie Duma, Dan Vâța, Monica Manole, etc.); Tehnoredactor / grafică volume de autor (Ionel Necula, Daniel Bradea, Monica Manole, etc.);
- Între anii 2014-2017, funcționar în cadrul Casei de Cultură din Tecuci; Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști (27 februarie 2020).

Volume publicate:

- **Fără uși, fără ferestre (Poeme, despre noi)**, Ed. Studis-Iași 2018;
- **Postulatele Aidei**, aforisme, Ed. Studis-Iași, 2019; Confluente, versuri, Editura Studis-Iași, 2019;
- **Tărâmul copilăriei, povești și povestiri cu tâlc**, Editura Studis-Iași, 2019;
- A.T.M (Axiomele timpului meu), cugetări, aforisme, panseuri, Editura PIM, Iași 2019;

Recenzii, cronici din lecturi și întâlniri literare,
Volumul I - Iași 2019;

Mărturisiri, versuri, Editura PIM, Iași 2020;

Testament pentru vremuri ce nu vor fi, Editura PIM, Iași 2020; **Cugetări urbane,** Editura PIM, Iași, 2021; **Cugetări urbane II,** Editura PIM, Iași, 2021.

Ediții prefațate sau post-fațate:

Vasile Sevastre Ghican, **Înmirosmata și ispititoare a lumină a veșniciei,** Editura Sfera - Bârlad, 2017;

Daniel Bradea, **Tecuci, file de istorie,** Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Studis, Iași, 2019;

• Daniel Bradea, **Tecuciul în anii primului război mondial,** Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Studis - Iași, 2019;

• Ionel Necula, **Uricar la Poarta Moldovei de Jos,** vol. XII, Editura Studis -Iași, 2019.

Apariții în lucrări colective:

• **REVERENȚA CUVINTELOR,** sub directa coordonare a A.S.P.R.A. (Asociația scriitorilor pentru promovarea valorilor artistice), 2013;

• **COLȚ DE RAI LITRAR** - scrieri tecucene, Editura Studis Iași, 2018 (inițiator și coordonator);

• Coautor lucrare cumulativă „**TECUCI, UN ȚINUT CU VOCAȚIA UNIRII**”, 2018.

A-S.D: Pornind de la zicala „a nu-și mai încăpea în piele”, credeți că poezia are funcțiile ei proprii în organismul uman, să zicem ca un al patrulea strat al pielii după hipoderm, sau zace liberă în jurul nostru, unde poate fi zărită pe lucrurile din preajmă?

A.Z: În primul rând, poezia nu zace. Este vie! Există, în forme mai mult sau mai puțin elaborate, mai puțin accesibilă ca nuanță sau ca mesaj. Dar, repet, este vie! Este o stare a sinelui, o energie subtilă care dă echilibru. Am simțit-o zvârcolindu-se pentru a ieși la lumina foii din profunzimea - uneori dureroasă - a plexului solar. Unora le zboară gândul la „fluturii în stomac” când vorbesc de plexul solar; pentru mine reprezintă centrul puterii fiecăruia dintre noi, este punctul forte prin care fie ne controlăm singuri viața, fie îi lăsăm pe alții să ne controleze. Este centrul fericirii, al bucuriei, și deopotrivă este central fricii și al furiei, locul în care este filtrată fericirea și nefericirea, bucuria și durerea. Eiii bine, există un loc în spatele plexului solar unde se naște poezia mea.

Poezia, în esența ei, este imaginea proiectată din interior în exterior, pe fila de hârtie, a ceea ce omul-poet trăiește, simte, filtrează în ființa lui. Nu poți să scrii poezie fără a pulsa în tine cheia existențialismului, a nevoii de înțelegere a propriului destin și a lumii în ansamblul ei. Poezia se naște din

întrebări sau din răspunsuri pe care poetul și le oferă singur atunci când altfel nu le găsește; le inventează în forma versurilor pentru a-și croi un drum, indiferent către ce sau către cine tinde acel drum. A nega influența existențialismului în poezie, în literatură, în arte sau în muzică este ca și cum ai nega suflul creator al scriitorului sau al artistului.

A-S.D: Poezie reazem sau poezie evadare? Ce nuanță a poeziei v-ajută să vă țineți firea?

A.Z: Spuneam recent că lumea există și fără tine, și fără mine, și fără oricare dintre noi; a crede altceva decât asta, este o utopie. Dar poate exista lumea fără poezie?

E dificil și ar fi nedrept să clasific poezia în reazem sau în evadare. E și una și alta; cel mai adesea, depinde de starea care îmi domină existența la un moment anume. Viața este o închisoare, așa o simt. Societatea limitează oamenii, îi constrânge, le impune un comportament după un anumit șablon. Uneori am senzația că oamenii nu mai au propria personalitate, că se comportă strict după standarde impuse; gândesc și acționează după tipare... ca și cum a dispărut diversitatea în gândire, acțiune, stări interioare. Adesea spun: bine că nu fac parte din generația celor care s-au uitat la telenovele!

Nefericirea este că tot societatea este cea care limitează poezii, condiționează poezia. Am auzit, nu de puține ori, întrebarea: „Ce fel de poezie este asta, fără rimă???”. Cum să explici unei societăți

manelizate și telenovelizate că poezia nu înseamnă rimă, ci este emoție pură, este exprimarea unei stări, a unui gând, a unei meditații sau a unei iubiri atât de profunde și de încarnate în ființa poetului că provoacă durere?! Și că doar atunci când o așterne pe hârtie se eliberează de o tensiune copleșitoare?

Am învățat, într-o mică măsură, să:

*„Țin departe de inimă nemernicia din oameni
deși-ncearcă unii să picure în mine
otrava din partea stângă a Gorgonei,
iar ochii tăi înșelători
sticloși
de culoarea vinului
îmi zâmbesc în întuneric;
pornesc spre o casă,
tac si-mi spun că știu / (...) /
Te-ai amestecat cu oamenii,
ai devenit ca ei!”*

Grigore Vieru spunea: „Nimeni nu știe mai bine ca inima secretele creierului. Poezia ar fi secretul creierului scăpat din gura inimii.” Câți au capacitatea nativă de a înțelege spuselor poetului? Poezia este și reazem, și evadare, atât pentru poet, cât și pentru cititor.

Ce nuanță a poeziei mă ajută să-mi țin firea? Am să răspund în versuri, unele dintre cele mai dragi sufletului meu:

*M-am înconjurat de ALB
și am sădit împrejurul meu păduri de salcâmi;
în ALB respir;
în ALB iubesc
Si gândurile le gândesc în ALB.
(...)
și ALB e sângele ce-mi curge prin gânduri și vene.
Am tăiat corzile ce mă țineau legată de trecut
și m-am născut din nou,
în ALB,
la mii de ani distanță de maternități prefăcute.*

în ALB respir;

în ALB iubesc.

(În ALB, vol. CONFLUENȚE, 2019)

ALB. Aceasta este nuanța care îmi dă echilibru. Dar să nu uităm că totul este supus relativității. Inclusiv nuanțele. De multe ori m-am gândit că starea de echilibru suprem se instalează atunci când omul nu mai simte nevoia să caute echilibrul în altă parte, în afara propriului sine, când nu mai are nevoie să-și raporteze echilibrul la o altă ființă sau prin prisma altei persoane. Echilibrul suprem este atunci când nu mai depinzi de factori externi, ci tu ești centrul universului tău, fără însă a deveni egoist, infatuat, arogant.

În altă ordine de idei, poezia, asemenea cititului și scrisului, ne ajută ca indivizi: dezvoltă abilitățile de comunicare, stimulează memoria, reprezintă o formă de terapie atât pentru cel care scrie, cât și pentru cel care citește, creează starea de armonie și de purificare, dezvoltă sentimentul de toleranță, cultivă empatia. Marele meu regret este că studiul poeziei, și al literaturii în general, în școlile românești a rămas atârnat într-o zonă rigidă; nu de puține ori am auzit elevi, în special din clasele superioare, de la colegiu, care spun că sunt nevoiți să studieze și să învețe anumite texte doar așa cum sunt expuse de cadrul didactic. Pe scurt, analiza personală a elevului este aproape inexistentă și neacceptată. Este grav. Din acest punct se creează dezinteresul pentru studiul individual aplicat și tot aici se află și rădăcina apatiei sau, mai bine spus, se conturează înăbușirea exprimării unor potențiale talente literare. Același dezinteres invocat mai sus conduce la dispariția viitorilor autori de poezie: nu poți să scrii poezie dacă nu detii notiuni despre poezie, dacă nu există repere care să te determine să iubești poezia. Aș recomanda ca în studiul poeziei la școală sau la colegiu să fie incluse ore de creație în care elevii să fie încurajați să se exprime prin poezie.

A-S.D: Metafora polivalentă: cea care te îmbrânțește violent în realitate și cea care te orientează în afara ei. Este metafora un mijloc de apărare? Există poezia capabilă să-ți zdruncine echilibrul interior?

A.Z: Metafora nu este un mijloc de apărare, nu pentru mine. Nu îmi ascund poezia după metafore ca să mă apăr. Am spus dintotdeauna: cel mai mare defect al meu este acela de a mă fi născut fără a cunoaște starea de frică, de spaimă. Probabil dacă aș fi conștientizat starea de frică, mi-ar fi fost mai bine, aș fi învățat să mă apăr de așa zisii prieteni, aș fi conștientizat că în oameni există un instinct de conservare care-i determină - foarte ușor, pe unii - să sacrifice pe cei de lângă ei, fără a manifesta o reală stare de muștrare de conștiință, de regret profund. Conștientizarea stării de frică poate fi un fel de antidot la potențiale stări de pericol, de nefericire, de dezamăgire, de neîmplinire chiar. Eu nu cunosc această stare de frică. Metafora apare rar în poezia mea, și asta se întâmplă atunci când textul are o destinație precisă, atunci când descifrarea ei și înțelegerea mesajului este unidirecționat în mod clar și precis.

Sunt subiectivă în marea majoritate a textelor mele, și n-am scris niciodată nimic din ceea ce nu am trăit sau nu am filtrat prin propria mea existență. Sunt prezentă în poezia mea cu toate trăirile mele, cu toate stările mele, cu toate sitele prin care viața m-a trecut.

Există voci critice care înfierează poezia născută din experiența de viață. Când spun voci critice nu înseamnă că mă refer la criticii literari, ci la... părerologii care emit opinii din dorința de a se face vizibili pe fondul emiterii unor păreri mai mult sau mai puțin avizate despre o operă literară, despre un poem, despre o piesă de teatru. Păi atunci nu ar scăpa de părerologie nici Eminescu, nici Minulescu, nici Nichita Stănescu.

Eminescu, pe lângă faptul incontestabil de a fi fost un poet strălucit și un ziarist excepțional, a fost și un filosof de înaltă ținută. Eu am spus dintotdeauna că filosofia s-a născut din iubire și înțelepciune. Înțelepciunea este dobândită în urma unor experiențe sau trăiri care ne marchează existențial și definitoriu. Înțelepciunea înseamnă cunoaștere. În acest sens, Aristotel considera că „*Omul trebuie să se immortalizeze pe sine, făcând totul pentru a trăi în conformitate cu elementul cel mai elevat din el (...)*”. Tot Aristotel spunea despre cunoaștere că este înțelegerea noastră asupra realității, este fundamental întemeiată pe observațiile percepției, însă, într-o societate acaparată de un materialism violent, în care oamenii s-au complăcut în banalitate, în starea de om comun, de om sec, searbăd, pentru care singurele „idealuri” sunt nevoile fiziologice, unde mai este locul înțelepciunii și al cunoașterii?

Privesc cu tristețe în jurul meu. Rar mai văd oameni, dar foarte des văd turme de muritori cu idealuri mărunte. Și sunt puțini poeți, prea puțini, iar ei nu pot ține piept energiilor negative care suprapopulează omenirea.

Da, poezia, poate zdruncina atât echilibrul poetului, cât și pe al cititorului. Condiția unică este ca niciunul, nici altul, să nu-și fi pierdut frumusețea interioară, inima, sufletul. Poezia nu este un sentimentalism, ci este un cumul din tot ceea ce are mai minunat ființa umană. Imaginează-ți cum ar fi lumea dacă jumătate dintre semenii noștri ar fi poeți? Ar fi plină de îngeri, plină de bunătate și de iubire, ar fi o lume perfectă!

A-S.D: Sunt poeți care scriu cu seva copacilor, și poeți care scriu cu rumegușul propriul trup. Cu ce e scrisă poezia dumneavoastră?

A.Z: Am scris poezie, și nu doar poezie, cu spatele lipit de trunchiul copacilor din care mi-am luat seva pentru a-mi alimenta sinele. Am o predispoziție în a urca în mașină pentru a evada din cotidian. Sunt dependentă de pădurile de salcâmi, de pietre, de ape, de nisip, de papură, de sălbăticie așa cum sunt dependentă de soare, de lumină, de căldură. Las în urmă modernul contemporan în plectiseala lui cotidiană, mă lepăd efectiv de el, îmi iau inima cu mine și alerg cu sufletul la gură la margini ape, în miez de pădure,

cu tălpile goale. Sunt locurile în care poezia prinde viață, crește în mine și afară din mine. Cu ce e scrisă poezia mea? Cu zbulucium, cu durere adesea, cu dezamăgire, cu enorm de multă iubire, cu nevoia de evadare din ceea ce nu se contopește cu eul meu. Fie e copac dezgolit, înghețat, înnegrit de geruri, fie e copac plin de viață, e chiar o pădure întregă. Poezia este o stare de meditație, pur și simplu. Am scris și cu rumegușul propriului trup, și completez, și cu al propriului suflet.

Uneori am luat și cenușa mea și am scris cu ea, atât de intense erau arderile mele interioare:

*„Mi-am făcut acoperiș din vorbe
și o masă cu patru picioare tot din vorbe;
am așezat pe ea două farfurii din vorbe
iar în ele am pus vorbe și le-am mâncat.*

*Seara, la culcare,
am scris pe bucăți de hârtie vorbe
și în final m-am acoperit cu ele
să mă păzesc de frig.*

Dimineață am aflat că vorbele nu țin de cald”
(*Vorbe, 20 martie 2020*)

A-S.D: Sunt multe voci care condamnă poezia zilelor noastre. Niște nonsensuri adunate pe o bucată de hârtie, spun ei. Se poate disocia poezia de felul în care vorbim sau scriem în afara ei?

A.Z: Am întâlnit un personaj care scria în funcție de fenomenele meteo având convingerea că dacă „luna strălucitoare” devine „crăiasa lucitoare” e

mai liric și mai original. Sau am întâlnit alt personaj care-și impunea de fiecare dată câte-o temă: „Azi voi scrie o poezie despre lumină”. Din acel moment, începe să răscolească Google pentru a căuta cuvinte care să rimeze cu „lumină” sau care pot fi asociate, contextual, cu „lumina”. Scrisul „la comandă”, în funcție de ceea ce și-ar dori anumiți oameni să citească, îmi repugnă. E ca și cum ai scrie texte pentru o viitoare manea. Dispare geniul, genialitatea, originalitatea; dispare starea de emoție care, teoretic, ne clasifică drept ființe superioare în raport cu celelalte viețuitoare ale Terrei. Eu nu așez în poezie un „scris”, ci o stare, o trăire, o emoție, o firimitură din ceea ce mă definește ca ființă. Nu revin niciodată la textul unei poezii, nu o modific, nu o „ajustez”, nu o cosmetizez, ci o las să „trăiască” în starea în care a luat naștere. Cum să disociezi poezia de felul în care vorbești, scrii sau ești în afara ei? E ca și cum am vorbi de poezie comercială, așa cum putem vorbi de muzica comercială. Sunt radiourile pline de hituri wow care nu spun nimic; piese comerciale care sunt vedete o vară după care sunt uitate. Prin comparație, Bohemian Rhapsody va fi o nebunie frumoasă și peste o sută de ani! La fel este și cu poezia: dacă ceea ce așterni pe hârtie nu este trecut prin fibra sinelui, prin filtrul conștiinței, atunci nu există chintesență, și implicit nu există poezie. Și sigur nu are viață lungă în mintea sau în conștiința cititorului.

Cât despre *Niște nonsensuri adunate pe o bucată de hârtie*, întreb: cine sunt aceia care clasifică aceste nonsensuri? Atunci, aceștia cu ușurință vor clasifica și starea de tristețe, de amărăciune profundă ori de fericire cosmică ca fiind tot nonsensuri. De ce să conteze opinia lor dacă „nonsensurile” mele nu contează pentru ei? Este bine să asculți opinia celor de lângă tine, dar nu până într-acolo încât să te transforme în ceea ce nu ești. Foarte lesne, din dorința de a fi pe plac altora sau de a câștiga anumite aprecieri, oamenii acceptă să poarte „mășți”. Eu am riscat și am ales să nu port „mășți”, să fiu ceea ce sunt, să spun ori să scriu ceea ce simt ori gândesc. Toate acestea nu mi-au adus neapărat bine sau noiane de fericire, dar cel puțin conștiința mea a rămas colorată într-o lumină care mă încălzește pe interior.

A-S.D: Dacă toți poeții ar vorbi așa cum ar scrie, credeți că noțiunea de „comunicare” mai poate fi plasată într-o generalitate? Poate fi categorisită, redusă la simple concepte? Ar mai fi aceștia înțeleși de vocile care condamnă?

A.Z: Am terminat *Comunicare și Relații Publice*, și logic ar fi să tratez conceptul de comunicare ca o știință. Atunci când ne referim la comunicare, majoritatea ne gândim la „a aduce la cunoștință” sau

la „a informa”. Dacă ne vom uita într-un dicționar explicativ, vom găsi menționate trei semnificații ale cuvântului comunicare. Este vorba despre: înștiințare sau aducere la cunoștință, contacte verbale în interiorul unui grup, prezentare sau ocazie care favorizează schimbul de idei sau relațiile spirituale. Dar, din perspectiva poeziei, nu putem aplica aceste definiții ca fiind elocvente. Poezia este o formă de comunicare artistică. Însă, comunicarea prin poezie are alte conotații, depășește firescul, banalul; sugerează o idee, o emoție, un sentiment, o stare sufletească, apelând la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat. Comunicarea din și prin poezie are ritm, armonie, muzicalitate.

Dacă toți poeții ar vorbi așa cum ar scrie, noțiunea de „comunicare” nu ar mai putea fi plasată într-o generalitate pentru că s-ar depăși o barieră, s-ar disipa „masca”! Una din marile spaime ale omului din ziua de azi este aceea de a fi el însuși. Cauzele pot fi multiple: fie traume provocate de semeni, fie deziluzii, fie privarea de empatie atunci când a avut nevoie. Ajung să se închidă în carapace și greu se mai descătușează din propriile lanțuri de protecție pe care și le-a încolăcit în jurul sufletului. Poeții sunt poate cel mai sensibil segment, din acest punct de vedere. Nu este de mirare că un poet se exprimă într-un fel unic în propria poezie și în alt fel atunci când interacționează cu societatea, cu prietenii, cu autoritățile. Ajungem iarăși în acel punct în care concluzionăm că societatea transformă oamenii în indivizi artificiali, care se comportă, scriu sau vorbesc într-un anumit mod la un anumit moment tocmai pentru a nu fi marginalizați, puși la colț, ostracizați, blamați, sau priviți precum niște creaturi diferite.

Eu vorbesc așa cum scriu, și scriu așa cum simt. Comunic prin lirică realitățile mele existențiale fie că sunt sau nu sunt pe placul unora sau altora. În poezie termenul banal de „comunicare” nu-și are nici locul, nici rostul; el ia formă nouă, personalizată, și ia nume nou: eul liric. Fiecare poet este definit printr-un eul liric unic, care atrage după sine voci laudative sau voci critice. Am cochetat cu critica literară în anii din urmă. Au ajuns pe masa mea de studiu lucrări poetice de mare valoare sau de o valoare mai mică. În ceea ce privește lucrările de valoare mică, am ales să nu le desființez hașurându-le cu tăișul cuvintelor, ci am optat pentru varianta de a încuraja scrierea de poezie având convingerea că proaspătul autor va înțelege mesajul comunicat de mine și va persevera. Nu-mi pare rău că am ales această variantă și m-am bucurat să văd că cei mai mulți dintre poeții noi, de ambele sexe, au prins curaj și am asistat la publicare de carte. Nimeni nu s-a născut învățat, dar acolo unde simți că există

poezie interioară, e un sacrilegiu să o înăbuși din fașă doar pentru că tu, din postura de critic, ai considerat că nu funcționează chimia.

Am o slăbiciune pentru autorii care au curaj să scrie așa cum simt, așa cum vorbesc. Aceasta este o stare de autenticitate ce trebuie recunoscută și îmbrățișată. Oare nu suntem sătui de măștile zilnice care ne înconjoară? De ce să reducem elanul autenticului? Înainte să înfieri o poezie, încearcă să înțelegi mesajul ei și încearcă să te transpui în locul autorului. Asta înseamnă să iubești poezia!

Evident, am dat și rateuri. Am avut exprimări laudative pe marginea unor texte, combinate cu sublinieri ce s-au dorit a fi corecționale, sperând că „talentul” respectiv va înțelege mesajul transmis de mine. După un timp, am fost pusă în situația să constat că frustrările obsesiv erotice exprimate la prima încercare poetică au devenit atât de violente încât nici măcar nu am avut tăria să diger cartea respectivă până la capăt. Mi-am făcut mea culpa în fața oglinzii și am renunțat să-mi încarc conștiința cu negativismul erotic deșantat întâlnit în scrierile respective.

Trăim în ritmul alert al digitalizării. Respirăm sub imperiul vitezei. Suntem protagoniștii evoluției tehnologiei și, concomitent, protagoniștii involuției spirituale, emoționale, creative chiar. Trebuie să învățăm cui ridicăm bariera, și în viață, și în poezie. Trebuie să învățăm să discernem cine merită timpul nostru, atenția noastră. Asta nu ne face dumnezei, dar astfel putem spori încrederea în sine celor care merită și putem contribui la deparazitarea de cei care vampirizează totul în jurul lor dintr-un soi de egoism patologic.

A-S.D: Poate fi asociat scrisul cu setea?

A.Z: Mă întreb ce-mi este mai vital? Aerul sau apa? Dacă mă raportează la structura mea interioară, apa este primordială, aerul fiind doar o modalitate - prin inspirație / expirație - ce-mi oferă posibilitatea să mă bucur de apă. Apa mă hrănește, îmi stinge setea, îmi stinge focul interior. Când mă simt împovărată, fug spre ape curgătoare, cel mai aproape fiindu-mi Siretul; îmi afund picioarele în răcoare și îmi recapăt echilibrul. Scrisul poate fi asociat cu setea, dar sintagma este mult interpretabilă. Eu „scriu” mai mult în gând decât în fapt. Zilnic conduc aproape 100 km dus spre serviciu și încă pe atâția la întoarcere spre casă. Străbat șoselele dintre dealurile județului, și în perioada aceasta de început de primăvară, tare mă bucur că le văd înverzindu-se. Minte mea trepidează texte despre aproape orice: despre doruri, despre iubirea mea, despre starea aceasta de dezechilibru în care societatea trăiește, despre pământul negru al câmpurilor ce-și așteaptă sămânța.

Da, scrisul poate fi asociat cu setea! Existențial, omul trăiește sub imperiul a două emoții definitorii: teama de moarte și pofta de viață. Să te lupți cu frica de moarte este o bătălie dinainte pierdută, pentru că nu faci altceva decât să alimentezi mai mult această frică. Nici nu ai cum să o ignori absolut pentru că face parte din existența ta, însă o poți contrabalansa prin pofta de viață, trăind intens fiecare clipă ca și cum în secunda următoare ar fi ultima.

Scriitorul este oarecum un favorizat al destinului, căci adaugă existenței sale și setea de cuvinte, nevoia de a scrie. Setea de a scrie este o stare care-și are izvorul în subconștient. Subconștientul se exprimă prin sentimente, vise și emoții, nu prin argumente și materialism precum este în cazul conștientului. Scriitorul evadează în scris pentru că este o formă de libertate de exprimare a simțămintelor pe care și-o poate permite. Cred că cea mai mare putere a scriitorului este valorificarea puterii pe care i-o dă subconștientul, acest „înger păzitor” care-l îndeamnă să se exteriorizeze în scris. Joseph Murphy spunea în cartea sa, *Puterea extraordinară a subconștientului tău*, că: „Ceea ce un om gândește, simte și crede în profunzimea ființei sale determină starea spiritului său, a corpului său și a mediului în care se află.” Afirmam mai sus că setea de a scrie se naște în subconștient, acolo își are izvorul. Fără a gândi profund, fără a simți și a crede cu toată ființa sa, scriitorul nu ar putea da lumii cartea. Nu poți scrie un text, nu poți scrie o poezie fără a fi cuprins de o stare anume, fără a simți că trebuie să o scoți afară din tine! Așa cum nu poți bea apă, în neștire, fără să-ti fie sete! Cel puțin eu nu pot să scriu altfel decât în acest mod: cu sete, cu frenezie și chiar cu patimă.

Carmen Andrei, cele trei „florete” de la ATLEC și Laurent Bayart, toți politicoși în *MIC TRATA DE IMPOLITEȚE ZILNICĂ (III)*

FUMDEFUMIȘTI

O ceață groasă îmi învăluie atmosfera imediată. Smog Marlboro care îmi anchilozază respirația, îmi spurge nările și mă face să tușesc din rărunchi. Două persoane - „țevi cu păr” - se conversează lângă mine... Trag cu nesaț din țigară și-și trimit hoștețe în aer fumul de șemineu... fără să se întrebe dacă asta mă deranjează. Cu atât mai mult cu cât o panicardă (desigur, înecat și ea în niște vapori albi) indică răutăcios „No smoking”. Oare indivizii ăștia nu știu englezește? Și plus de asta, mocheta servește de scrumieră improvizată. Fir-ar ei să fie de fumiști țopirlani!

OMULTAVERNELOR

În jurul farfuriei este o armadă de tacâmuri: furculiță, lingură, linguriță și o grămadă de ustensile despre care acest bătăran prost inspirat habar n-are cum se numesc și nici la ce servesc. Ce să mai spunem despre pahare! S-au ridicat adevărate building-uri, blocuri turn din sticlă la toate etajele. Dumnezeule, cade în depresie cine-o să spele vasele! S-a scos și toată vesela scumpă. E tot New York-ul pe masă. Stînjeneala lui este enormă în fața tuturor acestor obiecte zdrăngănitore, acestui arsenal de ustensile eteroclitice făcute din strasuri și paiete. Nu prea știu ce să fac... și când apare vreo ospătăriță fermecătoare care aduce cu o friptură de cal superb, cu garnitură de paste delicioase... în ciuda încercării lui zadarnice de a „vîna firescul”, se întoarce în galop. Această ființă primată se servește cu mîna și bea vin din sticlă. Apoi se șterge la gura (din care curge un sos „vînătoresc”) cu fața de masă. „Omul cavernelor!” strigă către grup o tipă mondenă foarte supărată. „Ce originalitate, ce claaaaasssă”, mai adaugă ea. Stă la mîntea fiecăruia să-i ia exemplul. Burghezia s-a întovărășit la rele cu un pitecantrop.

ATÎTA PAGUBĂ!

O rumegătoare îmi stă în față. Nu-i o vacă, ci un tinerel care își rumegă guma de mestecat. Sunt impresionat de mobilitatea lui *mandibulatorie* pe care o practică. Într-adevăr, cită trudă-i și cu mestecatul ăsta! Maxilarul lui este la fel de elastic ca și ce are în gură. Sare în ochi. Mă iau crampele cînd îl văd. De altfel, băiatul nu-i deloc intimidat de privirea mea admirativă, își scoate pachetul de „Hollywood” și mi-l întinde ca pe un pachet de țigări. Finalmente, îi accept propunerea și iau o gumă cu gust mentă. Iată-mă și pe mine rumegînd, în tovărășia lui, cu gura larg deschisă.

COLAC PESTE PUPĂZĂ

Ca de obicei, am intrat în brutărie dînd binețe cu voce răsunătoare celor prezenți. Vai, din păcate, buna mea dispoziție s-a lăsat ca aluatul de pîine. Niciun sunet. Nimeni care să răspundă la salutul meu voios. Toți așteptau în șir indian, indiferenți, în fața tejghelei vînzătoarei care nici ea nu părea să se sinchisească prea tare de prezența mea. De asta, vexat, am aruncat un „Ei bine, atîta pagubă!” de ciudă,

tare și apăsător. Bătrînica și tînăra domnișoară se întorc și se uită la mine ca și cum le sîcîia o musculiță.

Apoi mi-a venit rîndul. Vînzătoarea descoperă că există și-mi oferă un „Bună ziua!” cam prefăcut.

Eu, bătăran, nu răspund și, disprețuitor, îi cer și eu un colac peste pupăză...

RÎDE CIOB DE OALĂ SPARTĂ

Cu degetul înfîpt în nănău, se scobește după niște mucii cu care face niște biluțe rotunjoare. Scîrbit, asist la scena asta supărătoare pentru că mă aflu pe scaun, în fața acestui personaj care-și curăță nasul. Se bagă nu se-ncurcă, intră în orificiu ca și cum ar fi vorba de sondă de petrol. Eu tot încerc să mă uit în altă parte, dar, în același autobuz, un alt pasager se scarpină în ureche și scoate niște boboțe de ceară... în vreme ce un altul se freacă la ochi și lasă să-i cadă puchinii.

Nu mai știu pe unde să-mi tot întorc privirea și în cele din urmă nu-mi dau seama că încep să mă scarpin în fund nervos ca un cimpanzeu ordinar...

Vecinul meu se uită la mine revoltat.

DIRECȚIE ASISTATĂ

Autobuzul mult așteptat sosește în stație. O învălmășeală de nedescris, un roi de albine care se precipită „toți ca unu” către ușile strimte ale autobuzului. Tinerii liceeni și de gimnaziu sunt ca niște bondari enervați care se îmbulzesc în autobuz. Femei, copii, bătrîni, persoane în vîrstă, gloata e fenomenală și acest ciorchine de oameni ne aclamează cu un „ole”. Dansez într-un swing fără voia mea și astfel mă trezesc în epicentrul unui seism, în mijlocul unui stadion fără meci de fotbal și fără suporteri. Încerc să mă îndrept spre ușă cu un „sesam, deschide-te”, dar un nou val (într-adevăr, este chiar ca-n cinematografie!) se revarsă și mă antrenează către un alt autobuz care staționează chiar în spate. Mă trezesc în autobuz „împotriva voinței mele” și iată că șoferul dă cheie să plece...

Apăs (sau mai bine zis zdrobesc) butonul „stop”...

În autobuz, valul s-a transformat într-un lac liniștit. S-au cuibărit toți în scaunele lor, cu căștile bine înfundate în urechi... în timp ce șoferul îmi atrage atenția: „Da’ oare chiar nu v-ați uitat unde duce înainte să urcați?”

(DE)RUTA LUI ȘOFERACHE

Nu se gîndea la nimic în timp ce conducea cînd, dintr-o dată, un automobilist care se oprise (aproape ca a intrat în mașina lui) a început să-l apostrofeze și să-l facă cu ou și cu oțet. Șoferul și-a păstrat cumpătul și-a ridicat din umeri. Bătăranul ăsta i-a tăiat calea și cînd a plecat. Și, mai apoi, la rîndul lui, un motociclist a început „să-l facă în toate felurile” (i-a „ars” prioritatea)... Hotărît lucru, prietenul nostru atrage toate trăsnetele astăzi! Ca să nu mai spun de șoferul unei semi-remorci care i-a arătat un ciuciu (a fost cît pe ce să intre în el) și de biciclistul (a fost la un pas să-l lovească...) care i-a arătat degetul mijlociu... Cît despre pietonul (pe care aproape că l-a strivit), uite că-l tratează cu un „tu-ți...”

El e zen, își păstrează calmul, nu mai punem la socoteală bine-cunoscutul lui self control, mă rog, să zicem, pentru că cireasă pe tortul deja încărcat, când mergea, un fulger i-a brăzdat cabina ... Să fie o furtună? Nu, e un radar paparazzi, urmat de un polițist care i-a cerut „să tragă pe dreapta”. Nu știu ce l-a apucat pe tipu’ nostru, dar a început deodată să-l înjure. În cele din urmă, acest șoferache a fost dus la secție și pus în arest preventiv. Degeaba și-a cerut scuze, degeaba a spus că-i o „oală sub presiune pe cale să explodeze”, în afară de depășirea vitezei legale, s-a mai ales și cu o amendă serioasă și cu o citatie la tribunal...

Aici, șoferache al nostru s-a întâlnit cu toate persoanele cu care se intersectase pe (de)ruta lui...

Și cu toții (l-)au arătat cu degetul către judecător (năuc)... ce lipsă de politețe!

MICRO-MACRO-BISUSPECTȚI

Microbii au zile „bune” în fața lor. Din fericire, lumea infinitului cel mic nu poate fi văzută că altfel am fi înspăimântați de ce ni se oferă-n fața ochilor. Bacili, stafilococi aurii (sau nu), acarieni și alți dăunători minusculi care vă invadează corpul... Așa că mi se întâmplă să văd, destul de des, persoane extrem de bine intenționate - și adesea înțolite „la patru ace” - care se duc la Budă cu taclale, care dau drumul să susure apa-n wc și care uită (e abc bazic!) să-și spele mâinile... e un spectacol halucinant la care asist în plin secol douăzeci și unu și care este - vai, din păcate! - foarte des întâlnit. *Microbia* are deci de ce să se bucure. Unii îi lasă cale liberă să vină să ne mănânce sănătatea... Sănătatea, mulți se spală pe mâini cu ea...

PUȘTI OBRAZNIC

Pe vremuri, când era puști, îi plăcea la nebunie să sune insistent pe la uși și s-o șteargă repede. Era jocul lui preferat, dar uneori și-o mai și „lua” pentru că se folosea de aceleași victime și astea l-au prins la înghesuială. Când s-a făcut mare, acest zurbagiu s-a lepădat de viciu (deși i se mai întâmplă uneori...) ca să se dedea altuia, mai pervers, să dezumfle cauciucuri. Într-adevăr, astăzi se delectează în parcările de biciclete unde face adevărate carnagii... Acest zbuciumat se ia de valve pe care le deșurubează înainte să desfacă ștuțul ca să dea drumul la aer. Fîs-ul îl face să palpitate de plăcere. Tipu’ ăsta care perturbază dă iama-n cauciucurile dezumflate și-n jantele care hîrșie pe asfalt... îi știu eu pe unii care se întorc acasă pe jos pentru că n-au la ei pompa de umflat. Îi place să dea fiori camerelor de bicicletă.

I se mai întâmplă, când e în super formă, să cumpere vreun kilogram de cuie și să le semene pe pista de biciclete care se află aproape de casa lui... Și, „grație” lui, mulți tac și înghit.

EFACTUL FLUTURELUI

Covorul seamănă adesea cu o ghirlandă de firimituri dc tot felul. Dacă te uiți cu atenție, observi că multe persoane ciugulesc din sandviciuri sau ronțâie biscuiți în birourile lor. Bineînțeles că-i mai practic și cîștigi timp, dar pentru femeia, numită și femeie de menaj, este o adevărată bătaie de cap pentru că această muncă în plus o împiedică să-și ia și ea o pauză... ca să mănânce!

MASĂ DE NESUPORTAT

Spectacolul este puțin jalnic când vezi într-un restaurant pe cineva care mănîncă în timp ce vorbește în același timp... cu urechea lipită de telefonul mobil. Omul mobil devenit dependent de droguri acustice. Mestecat molfăit, joc al fălcilor care îl transformă pe interlocutor (un biet) comesean. Coregrafie de furculițe și de cuțițe în plin avînt conversațional. Cotcodăceli și gîgîieli, zgomote amestecate și neîntrerupte. Un duo intercalat în fața farfuriei. O sonerie care nu se mai oprește, muzica compusă când tastezi numărul de telefon, telefonia dinamitează chiar și momentele senine ale agapelor. Și când a venit clipa să cer nota de plată, nu mare mi-a fost mirarea să văd un fan al celularului care o cerea și el... prin telefon. Persoana de la capătul firului nu-și credea nici ea urechilor cum se distra bădăranul.

Cît despre chelner (care nu servea și informație) a fost cât pe ce să-și scape platoul pe care de altfel l-a lăsat jos pentru o clipă: birînd pe vibrații, în buzunarul drept al pantalonului, suna un mojiu de celular...

MASTIC-ACTIUNE

Să mesteci cu gura larg deschisă se dovedește a fi o mare lipsă de politețe în viața noastră de zi cu zi și totuși, marele antropolog Claude Levi-Strauss ne învață în cartea sa de referință *L'origine des manieres à table* [Originea manierelor la masă] că „masticăția sonoră este caracteristică oamenilor” la popoarele primitive din America de Nord. Deci am putea spune că „să mesteci zgomomots” constituie o formă de comunicare socială. Este regretabil că societatea noastră a abandonat în cele din urmă acest principiu de bază al unei anumite forme de umanism și de umanitate care ar însemna „Mestecă cu gura deschisă sau crăpi!”

PREA PE ORIZONTALĂ

Se spune adesea „e prea politicos ca să fie cinstit”. Adică asta ar însemna că să fii nepoliticos e sinonim cu să fii o persoană autentică și sinceră? De ce nu? Lipsa de politețe are virtutea unei anumite forme de adevăr, departe de pojghița de ipocrizie. Să spui ce gîndești ar fi deci forma cea mai vulgară de impolitețe? La naiba cu diplomația, să fim noi înșine, adică dușmanii cei mai înverșunați ai lumii și ai semenilor noștri! Să încetăm să mai trăim pe orizontală, să mai fim fini. Să cultivăm bucuria asperităților și să trăim de-acum înainte pe verticală!

(IM)MOBILITATEA SCRITURII

Apendice insuportabil al comunicării imediate. Miliarde de cuvinte lipite de celular. Vorbe neînsemnate și derizorii, insignifiante. Marivaudage electronic, bilbiit electric. Toate aceste conversații care deranjează sateliții cu frivolitatea lor de fleacuri în vînt. Și toate aceste cuvinte, sms-uri, mesaje fragile și tactile... care zboară și jenează legăturile telefonice invizibile. Călători ai efemerului, fraze măcelărite cu o gramatică primitivă elementară, cu sintaxă de caverne, cu un alfabet derizoriu... Esperanto al unei civilizații care se adîncește în platitudine și uniformizare. Pipi, caca, nani... ce ne mai rămîne din frazele bine construite care ne făceau să visăm și din acel imaginar din care ne inventam noi înșine visurile? Scrierea pe un ecran cu plasmă este ca un uriaș închis într-o cutie de chibrituri.

UN SCUIPAT NU ÎNTINEAZĂ

Pe jos, la picioarele tînărului mustesc băltoace de bale care curg de peste tot. Îți sar în ochi. Prietenul nostru scuipă peste tot pe jos. Flegmă de diverse gabarite umple solul. Este dezgustător. Chiar și cîinii care sunt obișnuiți cu dejecțiile lor sunt ofuscați că li se murdăresc straturile de flori. Li se ia din glorie... Bucăți de scuipat din toate direcțiile. Tînărul își expulzează chintensența (dacă pot să spun așa...) unui personaj grobian. Să văd acest spectacol îmi provoacă ulcer. Îmi vine să-l înjur pe acest tip „sălbatic”, dar în momentul în care mă pregăteam să-i trag una, îmi dau seama că nu mai am ... salivă!

VĂ ROG SĂ FIȚI POLITICOȘI!

Înjurăturile zboară în toate direcțiile, sunt groaznic de adipoase, groase și pline de grăsime. Mirosoare a borhot și a poșircă. Mă spurcă, sunt făcut cu ou și cu oțet, sunt trimis la dracu-n praznic, îmi bubuie urechile, cuvintele sfidează bunacuvinița. Te alegi cu un limbaj de birjar și de gunoier. Vocabular din fundul curții și de cîrciumă. Cuvinte ce vin de la țărani proști și din lanul cu zambile. Jegul e domn peste o lume de gunoaie. Dicționarul este și este schilodit. Argoul a devenit o aristocrație sintactică alături de acest esperanto de hazna. Și, dintr-o dată, strig: „Fie-vă milă (nu-i chiar cuvîntul potrivit, știu...), nu mai improșați, vă rog!”

Șoferul din fața mea se uită la mine ca și cum ar avea de-a face cu un retardat.

- Mi-ai distrus toată politețea, tu-ți...

Un pumn de-al meu în gură îi sfîrșește fraza neterminată. Firește, poate nu poate că sunt un pericol public, dar, cel puțin eu rămîn politicoș.

COAPSEAPETISANTE

Îi place la nebunie să admire picioarele femeilor. Acest obsedat se delectează cu asta. Nu-și mai ia privirea de la picioare și nu se mai dezlîpește de ele. Este literalmente hipnotizat de atîta frumusețe. În fața asalturilor pe care le face din retină, aceste sublimite creaturi se simt stînjinite. Erotomanul ăsta își asumă complet această stare de fapt. Este un admirator necondiționat al formelor femeilor. Și nu se oprește din a le omagia așa încît bărbații care le însoțesc îl insultă, chiar îl amenință.

- Ia-ți ochii de la ea sau îți dau un pumn în moacă! (să vorbești la per tu e banal...)

Și totuși, acest satir nu face decît să privească. Nu pune mîna niciodată. De la pui, bucata cea mai bună și cea mai cerută este adesea pulpa... Ați ghicit.

Deci, în fața acestor amenințări serioase voyeurist-ului preferă să o șteargă... să-și ia tîlpășița, nu înainte să mai arunce o ultimă privire la niște craci...

FETIȘIȘTI

În viață, avem uneori niște colecții ciudate. Și așa - nu mai spuneți încă o dată - știu eu pe unu' care colecționează chiloței... furați (e cazul să o spunem pe șleau!), cumpărați (e mai puțin amuzant) sau găsiți (mai rar!). I se spune că-i fetișist. Este ceva mai puternic decît el. Tipu' ăsta întinde coarda atît de mult, chiar mai mult încît ajunge să fure chiloții din dantelă ai nevaste-sii... Se pare că-i plin la el în dulap... Colindă magazinele, merge să

cumpere de ocazie, merge adesea și la cabaret unde sunt spectacole de striptease. Aici e-un joc de copii să ușchești chiloțelul „artistei”, pe care l-a lăsat pe jos, cînd toate lumea are privirea ațintită la trupul ei... Și uite-așa șmecherul ăsta posedă astăzi o colecție fenomenală de lenjerie intimă, de toate mărimile, culorile, gabaritele și din toate țările.

O idee originală: tocmai a găsit un mic local care să-i servească de muzeu. Și mulți vizitatori îi calcă pragul. Dar, vai, mai multe piese mici din muzeul lui i-au fost subtilizate...

SOPORIFIC

Se dă în vînt să meargă la spectacole. Mai ales la teatru. Aici, instalat confortabil (chiar prea confortabil!), bine înfipt în scaunul lui, spectatorul nostru este ademenit irezistibil de Morfeu... i se închid pleoapele instantaneu. Nevasta lui, care îl însoțește, îi dă coate căci se pare că acest actor al siestei sforăie cu mare fală. De asta nici nu poate să asiste la spectacol pînă la final. Zgomotul aplauzelor sună pentru el ca un ceas deșteptător. Și, pentru că suferă de insomnie (în patul lui), și-a luat abonament la teatru și frecventează regulat și cinematograful... ca să doarmă. Și uite-așa și-a găsit leacul.

Avem cultura pe care o merităm. Cînd sforăi, îți aplauzi visele.

CU MÎNILE ÎN BUZUNARE

Pare nepoliticos? Mie îmi place să-mi protejez mîinile băgîndu-mi-le în buzunare. Îmi „iau mîna de pe ele”. Asta e. În plus, nu mă mai stînjenesc și cînd nu știu ce să fac cu ele, măcar nu mă mai străduiesc să le pun undeva. Buzunarul pantalonului meu este un adevărat scrin, un soi de mînușă la nivelul cvadricepsilor. În așa fel încît, cînd mi se întinde mîna cu un bonjour, tare greu îmi vine să le scot din buzunar (măcar una!) ca să intru în jocul politeții... Plictisit, am abdicat în cele din urmă, m-am lăsat păgubaș să le obosesc pentru o politețe care nu merită osteneala. Răspund cu un Bună ziua. Sec și rece. Tocmai ca să nu mi se răspundă...

Cu amîndouă mîinile! mi-a aruncat în treacăt un hitru... cam necurtenitor, voia fără doar și poate să-și exerseze simțul umorului.

ÎN STAND BY

Să stau și să-i ascult pe semenii mei este plictisitor. Nu reușesc să mă concentrez asupra conversației lor. Aceasta se transformă imediat într-un monolog sau, mai degrabă într-o mono-limbă. Mă mulțumesc să încuviințez din cînd în cînd numai ca să arăt un anumit soi de politețe. Dau din cap ca să par că sunt atent la logoreea lor. Numai că toate astea sunt lipsite de convingere și entuziasm. Fiecare se grăbește mereu să arate că el este buricul pămîntului. Și așa eu mă mulțumesc să rămîn în stand by. De aceea, cînd interlocutorul meu vorbește... eu mă las pradă gîndurilor și visez la mii de alte lucruri. Deunăzi, i-am vorbit psihiatrului meu despre asta... dar se pare că el nu i-a acordat niciun fel de importanță. Doar ce se întorsese din concediu... Prin fața chipului său bronzat se derulau încă în buclă fotografiile din vacanță...

SCĂRPINAT

Acest domn face obiectul muuultor mîncărimi. Să fie păduchi de sus sau de jos, insecte sau alți paraziti? Habar n-am. Dar de asta se scarpină întruna. Ceea ce nu le pică

bine celor din anturajul lui. Îi e imposibil să n-o facă. Pe lângă cheful de scărpinat care îl termină, pentru el a devenit un tic...

Trebuie să vezi totuși partea bună a lucrurilor. Astfel, când și-a luat un bilet la loto și l-a răzuit, personalul nostru a descoperit că era în posesia numărului câștigător!

De atunci e bogat și trăiește într-o reședință luxoasă din Bahamas. Cît despre personalul din serviciul lui, el este alcătuit dintr-un bucătar, o cameristă, un grădinar, un majordom și un ... scărpinător profesionist.

Ce bine îi pică de altfel, îi place că o simte pielea lui...

PROASTĂ PURTARE

Cu o șapcă pusă într-o parte și niște pantaloni cu zece numere mai mari, șnapanul o face pe șmecherul în autobuz. Își bate joc de cei de-aici și dă la maxim sonorul mp3-ului. Este o adevărată boxă ambulantă. Orice călător poate să-i asculte conversația pe care-o poartă cu iubita lui la telefonul mobil. Mai mult zbiară decît vorbește. Ajuns la capătul răbdării, mă ridic și-i cer să vorbească în surdina.

Și atunci sunt sancționat de șoferul autobuzului care mă apostrofează: Nu puteți să-l lăsați naibii în pace? Of, ce-i și cu moșarii ăștia care nu-i suportă pe cei tineri!

Mai tîrziu, aveam să aflui din gura vecinului că tînărul cretin cu care m-am luat la harță nu era nimeni altul decît fiul șoferului...

EFECTE SONORE (SAU DIGESTIE)

Stomacul lui e ventriloc. Scoate zgomote de butelie de aragaz. Foamea îl face meloman. Clipocit de țevăraie, sforăit surd, borfăială intestinală, fisit în burdihan... Acest muzicant de abdomen n-are răgaz înainte să mănînce. Mai apoi, după ce și-a îngurgitat masa, sunetele nepotrivite revin în forță. „Chiar dacă-ți ascunzi adevărata natură, ea iese la suprafață...” Enzimele nehalite care-i sălășluiesc în pîntece acționează în întunericul anticamerei din vintrele lui.

Și muzica se reia. Ce orchestrează!

Concertul sfîrșește în cele din urmă odată cu sosirea - vai ! - a instrumentelor de suflat... vînturi.

DE-REGLAT

Are mîna lungă. E peste voința lui. Îi place să șterpelească. A, nu ia chestii de valoare, ci lucruri mărunte și asta îi enervează la culme pe oameni. Pe el asta îl distrează tare. E cleptoman, da, cam ăsta-i cuvîntul potrivit, chiar dacă nu fură de dragul furatului, nu-i maniac, o face mai degrabă ca să-i sîcîie pe semenii lui. Gama-i largă: de la încălțămîntea pe care o lasă cei care înoată pe plajă la umbrela din cuier, trecînd prin mînunchiul de chei, o șapcă sau...

Da, dacă mă gîndesc, șmenarul ăsta a furat chiar și nevasta unui prieten. Nu-i prea frumos, nu? Bine, se pare că i-a dat-o înapoi după vreo cîteva săptămîni... că n-o mai voia! Cine să-i mai înțeleagă, tare complicați mai sunt oamenii... Regula lui era să nu respecti liniile gradate. Și pot să vă spun că el are grade date naibii...

FUMISTUL

Țigara este o prințesă din o mie și una de volute la care acest dependent de tutun nu este pregătit să renunțe. Îi place să o ardă și să sfideze scrumierele care i se oferă cu

generozitate. Refuză această politețe obligatorie. Îi place să-și scuture țigara gauloise cu un deget și să dea pe jos scrumul alb, pe mochetă sau pe covor. Nu iartă nimic. Își afixează indiferența (și nu deferența!) și se răzvrătește cînd fumătorii sunt acoperiți de ocară, care fac obiectul anatemei, în vremurile acestea de interdicții, de fatwă și ukaz-uri de tot felul.

Fumistul nostru are o plăcere diabolică să-și trimită fumul în sus și scrumul pe jos. Este un mod de a marca un teritoriu din ce în ce mai restrîns.

Pe de altă parte, radiografia pulmonară îi arată o pată întunecată, semn de cancer malign dat naibii. O semnătură funestă și cenușie a dependenței lui. De altfel, el a optat pentru crematoriu cînd va fi să dea ortul popii... Urna-i rîde în față sufragiului universal. Soția lui îi va împrăștia cenușa în vînt. Ca trupul lui, făcut bucățele în particule carbonizate să se răspîndească peste tot pămîntul.

Amestec de praf și nicotină!

PETRECERI-SURPRIZĂ!

Într-o lucrare mai veche <1>, ne amuzăm citind regulile de bună purtare practicate pe vremea aceea, mai cu seamă cele care privesc capitolul legat de flirturi care se fac la petrecerile-surpriză, la o serată dansantă improvizată care adună împreună o gașcă de tineri și tinere într-o casă nepregătită să o găzduiască... Ceva mai tîrziu, petrecerea degenează în momentul slow-urilor cînd nu-i deloc recomandat să șușotești dansînd, pentru că o tînără se poate remarca în mod supărător dacă profită de aceste conversații care alunecă spre flirt...

Firește că este amuzant deoarece în ziua de azi, petrecerile surpriză s-au transformat în serate orgiastice sau alte „gang bang”-uri... Desigur, este adevărat că spre deosebire de cei mai în vîrstă, tinerii noștri nu se mai dedau la pâlăvrăgeli, ci își lasă mai degrabă corpul și mai cu seamă părțile de sub buric, să vorbească în locul lor... și mi se șoptește că tinerele fete au un alcov vorbăreț...

<1> *Le savoir vivre et les usages du monde de Berthe Bemage*, Ed. Gauthier-Languereau (1936!)

LINIȘTE, SE FILMEAZĂ!

Enervant și chiar deplasat este în plină stradă acest cuplu de tineri care, nu se știe să se sărute pătimaș și asta este așa de natural, cu buzele lipite ca niște ventuze aspirante în pofida unei respirații în apece. Supt de limbă, lăcomie a laringelui, este un foc de artificii bucal la care îmi este dat să asist. Ultragiat, continui să mă holbez la acest spectacol erotico-urban. Chiar dacă rămîn de-a dreptul hipnotizat, magnetizat... Finalmente, se strînge o mulțime în jurul lor. În uimirea mea nu am observat că cineva filma această scenă! Este o echipă de televiziune! În rest, nu am mai apucat să spun ceva pentru că un tehnician mă apostrofează și îmi cere direct să mă dau deoparte că eram în prim planul camerei mobile de filmare... De fapt, eram martor la turnarea unui sitcom cu iz de telenovelă.

Jalnic privitor, mi-am luat tîlpășița fără să cer un autograf actorilor care nu conteneau să se „sărute”... cîta suflu au!

Traducere colaborativă în cadrul ATLEC (Atelier de traducere și creație literară) de Carmen Andrei, Camelia Baștea, Gianina Onac, Ionela Stareț

Hiroshima, mon amour 2.0 (Atenție, poeme radioactive!) Simona Trifu, Viața în clepsidra cu uraniu

ADI G. SECARĂ

Dacă este să apăsăm de la început pe butonul roșu al hermeneuticii, lectura poemelor Simonei Trifu te răvășesc/te pot răvăși precum vizionarea unui experiment nuclear. Și nu exagerez (decât poate într-o anumită măsurătoare a radiațiilor... literare), altfel ar fi fost situația în care te-ai fi putut afla chiar în ochiul... furtunii, ca să nu spunem exploziei... de la Hiroshima (din punct de vedere literar-artistic, Hiroshima eclipsează într-un fel orașul Nagasaki; este de ajuns să ne gândim la Eugen Jebeleanu, citat în carte, sau la Marguerite Duras!)... Spunem acestea, printre altele, și pentru că volumul este dedicat supraviețuitorilor de la Hiroshima, „numele” orașului fiind întâlnit de câteva ori în interior.

Cu alte cuvinte, „ciuperca nuclear-lirică” propusă de Simona Trifu te poate marca, dar nu radioactiv negativ, ca să ne exprimăm astfel, ci aduce la „lumină” un caleidoscop de trăiri, sentimente, emoții, ba chiar și premoniții, apropo de nebunia cu războiul care urmează, iată, nebuniei pandemice (dacă vreți, „atipic vis premonitoriu”, după cum se scrie în poemul „Am întârziat la Masa Tăcerii”, p.60): Simona Trifu alege în textul numit „O prea periculoasă libertate. Introducere în atmosferă”, un fel de preambul la minunatele aventuri ale unei noi Alice în memoria unei... explozii, un citat din C.S. Lewis care poate fi deosebit de tulburător: „Supraviețuirea Omului pe acest pământ, mai mult decât cea a propriei națiuni, culturi sau clase, nu are rost dacă nu este obținută prin mijloace onorabile și indulgente. Nimic nu va distruge o specie sau un popor decât hotărârea de a supraviețui cu orice preț.”

De aici se va înțelege mai bine un vers al Simonei Trifu:

„Onoarea noastră se cheamă poezie...”

Revenind la premoniții, iată și finalul cărții, sfârșitul poemului intitulat „Sperjur sub umbra clară”:

„Era cândva pe strada Occidentului iubita mea...

Era cândva acolo geamul meu de veșnic îndrăgostit de orice imago feminin care mi-ar fi șoptit bunăvoință...

Era cândva pe strada Occidentului un aer occidental și un vânt rece de est siberian, un țar fără țarină, bărbat fără femeie, durere fără preget, culoare fără îngeri și dragoste cât Ursa Mare, ca singura formă de existență...” (p. 139)

Sau, la pagina 89, într-un fel de dialog stilistic cu Ion Barbu (și al său poem „După melci”): „Singur, melcul meu agale/ o porni spre Est încet,/ la Kremlin s-aștepte-n cale/ orologiul grav, discret,// care-și toarce-n somn arcușul,/ mecanism subtil, atavic,/ Timpului-i va lua culcușul/ și-l va invita la praznic// cu Rasputin idol tragic,/ cu Ivan cel Groaznic nun./Răsărit umil și magic,/ orizont încins și bun// cu de-ale speranțe speranței mize/ și cu muze drept momeală./ O katiușa, două tize,/ dorul meu nu-i de tocmeală...” ș.a.m.d., la un moment dat afirmându-se „un genocid ne paște”... În altă ordine de idei, aproape că s-ar putea spune că tot volumul este un fel de Disneyland... pentru toți cei care ar vrea altceva și de la un alt fel de parc... tematic, aici lirico-meditativ, dar îmbiind și, mai ales, la un vitalism foarte bine observat de prefăcătorul Octavian Mihalcea, excelentul critic literar, care își intitulează textul „Devorări plasticizant dionisiace”, aluzie nu numai la substanța, materia cu care operează poeta, aproape demiurgică în demersul său (ai impresia uneori că ești la un carnaval cosmopolit! Unde, atenție, nu se ascultă, pentru dans sau nu, doar Mozart, amintit, ci și Wagner, doine sau sarabande!) ci și, probabil, la lucrările grafice ale lui Alex Ivanov (nu este prima lor colaborare, cel puțin volumul „Analepsie”, din 2020, fiind realizat, într-un fel, la patru mâini!), care contribuie la desăvârșirea cărții, curajoasă din multe puncte de vedere, provocatoare literar, cu siguranță, pentru mulți dintre criticii consacrați.

Apropo de plasticitate și de vizualism, este un apropo în interior la „neorealism italian” (în alte două locuri se face trimitere la Tarkovski, existând și propoziția „ador cinematografia desuetă”, vorba vine!), dar, pentru a fi exacti, nu este un neorealism... clasic, fiind mai degrabă vorba de explozia de culori felliniană, cea din „Ginger și Fred”, „Cetatea femeilor”, parțial și „La Dolce Vita”!

Dacă tot am atins problema dionisiacului, Simona Trifu este o super-vitalistă, cum spuneam, cu același curaj pe care l-a avut Nietzsche, la vremea lui, și dacă este Nietzsche, este apollinic-dionisiac, așadar nu se putea să nu identificăm și omagiul adus și lui Apollo, în această....,măreață epopee/ despre nimic, despre cuvânt și sacru”, de o anumită claritate demnă de inmuri vechi grecești fiind poeme de la paginile 47,

65, 66, zeul Apollo fiind numit la 62, 82 și 121. Iată textul de la 47, „Povestea degetului de la tâmplă” (poem deloc simplu, senin în... neseninătatea lui; de altfel, aproape orice text ar presupune, prin bogăția fiecăruia, din multe puncte de vedere, comentarii pe pagini întregi): „îmi plac pantofii de ploaie/ și mantia eternă a sorții,/ mă simt mai tânără, distinsă și vioaie,/ când stau netrebnică în fața porții// încercând să prind o undă de ‘ndoială/ în morganaticul sfârșit damnat,/ când întunericul pășește cu sfială/ și știi că tu urmezi, ești condamnat/ la cele mai adânci neveșnicii/ și lipsa gândurilor care trec în goană./ Sunt singură în pragul unei sihăstriei,/ sunt crizanteme, este toamnă.”

Apropo de damnare, mult dintre poeme te duc cu gândul la Baudelaire, Poe (există un poem „Corbul meu și-o lume noesică”, p. 127), Eminescu (citată de câteva ori), la urma urmelor și Dragostea este importantă în această carte, chiar și prin grilă neo-romantică (dar nu numai!), cum se vede la p.61 ș.u., unde dacă nu mă înșel, la un moment dat, este o aluzie la Godzilla, un monstru care apare tot în urma unor experimente nucleare: „Mi-ai dărâmat șevaletul,/ mi-ai cerut să n-am pereche,// să te-aștept pe după vie,/ ba în crâng, ba peste lună,/ ca Luceafărul să’nvie,/ să ne aducă o cunună.// Să ne botezăm în marea/ de cuvânt, de idoli, ploaie.../ Plâng păpușile, pierd vaea/ unde-arinii se îndoiaie...// E deșert în calea asta,/ alte căi de or să vină/ înspre mine, dor de casta/ trenurilor de pe șină...// Du onorul înspre acolo!/ Nu-i pe nicăieri în jur/ o fântână, un Apollo,/ un cuvânt de fu sperjur// cu mătâni și cu sănii/ pline de zăpada sorții.// Prin Pacific vin dihanii/ să acuze de consortii...” Există și un histrionism demn, atent la situații posibil comice („Eu Cleopatra, eu paiată/ luminii și adevărului curat”, p.56), metafizico-mistic, cosmic, anti-bovaric (mai jos se declară că ar fi „nedemnă de-un roman”): „Cocorii plâng, eu traversez Olimpul/ și tot curajul îmi devine tern// în nesfârșita tragedie ce se joacă/ ’n imaginarul meu inconștient de zgură./ Aș vrea ca ielele să poată să mă placă,/ Un coupe de foudre de-anvergură// la marginea prăpastiei lui Pluton,/ unde o ghindă-n palmă mi se toarce./ Aștept să-mi ieși în cale,

Newton,/ în viața mea, tu vino și-mi întoarce/ / clepsidra existenței în pustiu,/ transgresiune peste craniul gol./ Un univers ce-i scăpătat, dar viu,/ mă cheamă-ntr-una către-un pol, // acela unde îmi cunosc pedeapsa,/ mă știu nedemnă de-un roman./ Un hău imens își întinde coapsa/ ca să arate arma spre dușman.” (pp.53-54)

Dar nu este chiar așa: un cunoscător ar vedea în cartea de poezie a Simonei Trifu draftul unui roman joycean, Simona Trifu ar putea striga „Molly c’est moi!”

SIMONA TRIFU

VIAȚA

ÎN CLEPSIDRA CU URANIU

Ludică, poate avea dorința de a primi un Dumnezeu de pluș (p.49), deși Istoria ne învață altceva, chiar cu lecția Hiroshimei: „E Hiroshima-n noi și sunt dezastre...” (p.73), „uraniul Hiroshimei e încă în mine” (p. 97)...

Lucidă, Simona Trifu nu se raportează doar la această grozăvie a Istoriei, ci și la Anna Frank, în particular, la Holocaust, în general, apelându-se și la ceva inserții psihanalitice (calitate profesională!), „amprente freudiene” (p. 122), „diavoli junghieni” (p.35), subliniindu-se delicat posibilul și subtilul rol politic al Poeziei, fiind atentă și la secarea de doruri, la „sensul vieții frânt” (p.86), remontarea demodării, deseale trimiteri și la vânatoare consacrand-o ca discipolă a Zeiței Artemis, dar și a Athenei:

„Trofeu de vânatoare mi-e scrisul...” stă scris la pagina 116, dar este o vânatoare regală, sacră, parte a unui nou mit de întemeiere: a se întoarce acum clepsidra, pentru a regăsi, reînvăța cum se pot căuta Frumusețea și Armonia:

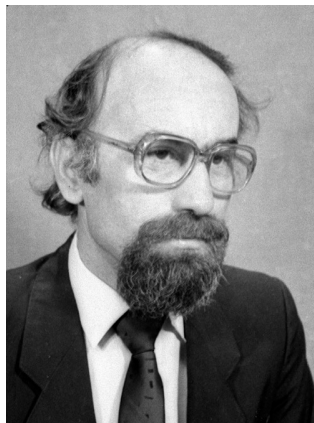
„Apollo nu vine, Apollo ești tu,
Apollo e-n fiecare celulă din mine,
Apollo e-n cântecul necântat de care ne temem, în stropii cu care ne hrănim deznădejdea și ne bucurăm că încă-i simțim.

Cutezanța noastră va fi răsplătită,
căci Dumnezeu aruncă timone din cer,
furtuni nu mai sunt, iar trunchi de copaci se vor naște,
spre a ne răsplăti îndrăzneala.” (p. 121 - poemul „Femeia de dincolo de mine”)

Provocând Zeii, Simona Trifu ne aduce aminte că Frumusețea și Catharsisul sunt ale condiției umane, tragice în esență...

7. Neașteptata mărturisire a meteoapicultorului către soție

ION MANEA

La Tiagla, lumea era destul de liniștită, oamenii păreau încântați de curcubeul lor elegant și plin de farmec, tot mai frumos și atrăgător, dar mai ales satisfăcută de imaginile de la televiziunile locale, care prezentau minute în șir, obsesiv, „caricatura rogvaivală” (după expresia unei reporterițe)

și evoluția ei continuă de pe cerul riabilezilor. Tot de la televizoare, dar și de la ediția electronică „Emoticonului”, ziarul nr. 1, aflaseră cu urale de bucurie că marele curcubeu va ține trei zile și trei nopți, „ca în povești”, cum îi spusese primarului Elena Ionescu meteorologul John Iulian Toporr. Aveau și ei, pe gratis, o distracție celestă.

În biroul lui fastuos de la Institutul de Meteorologie și Apicultură, situat în Pădurea Zveltele, John Iulian Toporr, chiar el, tasta de zor și urmărea cu mare atenție mișcările de pe ecranul monitor. Calculatorul la care lucra era unul cu totul și cu totul special, abia primit de la rudele lui din Australia, care nu-l uitaseră, dimpotrivă, îi urmăreau virtual evoluția. inimile lor fiind pline de fierbinte patriotism continental la fiecare izbândă nouă.

Încăperea directorului era situată chiar la intrarea în institut, prima ușă la stânga, pe culoarul ce ducea spre laboratoare. Nimeni n-avea voie să intre acolo, nici un zgomot din afară nu trebuia să deranjeze concentrarea sa absolută asupra desfășurării programului pe care-l concepuse. Cum Bunăvreme avea obiceiul ca, în momentele maxime de concentrare, să vorbească singur, putem spune că, dacă pereții n-ar fi fost blindați, captonați, absolut securizați, subalternii i-ar fi putut auzi exclamând:

- Așa fetițelor, dați-i înainte, la datorie! Până la sacrificiul suprem!

Fetițele erau albine. O, nu, nu orice fel de albine, erau unele absolut speciale, creație unică a imaginației, strădaniei și competențelor lui inegalabile, erau, de fapt, după cum le numise el, neoalbine. Ele constituiau arma lui biologică secretă și, în același timp, marea sa realizare, lucrarea de căpătâi cu care avea de gând să intre, de îndată ce se va hotărî s-o comunice, în istoria științei mondiale și eventual, de fapt, nu eventual, ci sigur, să primească un Nobel absolut bine meritat. Se ocupase de această mică insectă atât de importantă în logica intimă a lumi pământeste încă din anii de liceu, când experimentase

pe albina australiană, și reușise, după mai bine de două decenii de cercetări, experimente și intervenții directe în ADN-ul celei românești, s-o transforme dintr-o modestă lucrătoare orbecând instinctual după polen, într-un agent militar supus și invincibil, cu efecte dezastruoase asupra inamicului. Pe scurt, neoalbina lui Toporr putea să facă orice i se cerea.

Obsedat de albină și de redefinirea ei biostrategică, John Iulian Toporr nu s-a lăsat până nu a reușit să introducă în numele institutului său și partea convenită insectei, așa încât Institutul Meteorologic, cum se numea inițial instituția pe care o conducea, a devenit, spre surprinderea și nedumerirea tuturor, „Institutul de Meteorologie și Apicultură”. Bine, la el creșterea albinelor, ați înțeles, avea o cu totul și cu totul altă semnificație.

Din când în când, meteoapicultorul (așa i se spunea în cercurile restrânse ale elitei institutului) își retrăgea de pe tastatură mâinile pentru a și le freca de bucurie, căci, el vedea pe ecran cum, sub atacul neoalbinelor sale, partea de curcubeu ce revenea orașului dușman se transforma clipă de clipă într-o megajignire istorică greu de egalat și mai ales greu de suportat de către cei de acolo, în timp ce curcubeul local înflorea pur și simplu, nuanțele coloristice creșteau în intensitate și claritate, o lumină magică iradia spre străzile urbei și parcă, odată cu ea, un fel de melodie stelară își picura cu blândețe suavele note în timpanele locale. Cum acționau insectele sale militarizate, era, desigur, un secret de importanță majoră, dar, într-un moment de maximă fericire casnică, John, sau Nelu, cum îi zicea, mai pe românește, soția, îi spusese acesteia:

- Doamnă Toporr (el ținea foarte mult la acest dublu „r” din coada australiană a numelui său, așa că îl ținea cât putea el de mult în rezonanța coardelor sale vocale), m-ai întrebat de foarte multe ori, enervant de foarte multe ori, ce naiba fac eu toată ziua și uneori toată noaptea acolo, la Institut.

- Da, te-am întrebat și o să te întreb mereu, până ce moartea ne va despărți!

- Nu va mai fi nevoie căci, iată azi îți spun.

Iulia Aspasia Toporr, medic psihiatru, se trânti imediat cu fundul pe covorul persan din mijlocul încăperii, își încrucișă picioarele și, amuțită de vorbele soțului, luă exact poziția emirului când începea să povestească Șeherezada.

Înainte de a sorbi, alături de doamna Aspasia, vorbele lui, se impun câteva cuvinte despre amplasamentul Institutului de Meteorologie și Apicultură pe care John Iulian Toporr zis și Bunăvreme îl conducea de 15 ani. El era situat în pădurea Zveltele, aflată la trei kilometri de oraș. Falnică, imensă,

umbroasă și plină de un mister aparte, pădurea fusese achiziționată de conducerea locală a Tiaglei, de îndată ce devenise de o evidență perfectă că marele război cu Riabla era inevitabil. Atunci, cu 18 ani în urmă, un gard de beton înalt de 8 metri apărui în câteva săptămâni în jurul pădurii, iar convoaie întregi de utilaje de tot felul se scurseseră pe șosea, dar și pe calea aerului, spre Zveltele. Ce s-a petrecut acolo timp de trei ani de zile nu se știe precis, dar, după terminarea lucrărilor, avea să strălucească la soare și să sfideze orice nor sau fenomen meteorologic oricât de agresiv ar fi fost el, cel mai mare Institut Meteorologic pe care l-a avut vreodată orașul Tiagla. Mai târziu, unicul lui director, John Iulian Toporr, avea să-i spună și „de Apicultură”, mai pe scurt IMA.

- Sunt numai ochi și urechi, Nelule! zise de pe covorul ei lulia Aspasia.

- Fii atentă, doamna mea! începu Toporr. Cred că e inutil să-ți amintesc că tot ceea ce îți voi spune acum constituie un secret esențial pentru soarta noastră, a tiaglezilor, a patriei și chiar a lumii. Nimic din ce-o să-ți spun nu trebuie să transpire. Ai înțeles?

Un „îhi” ferm urcă dinspre covor.

- Draga mea, eu am luat albina obișnuită și am făcut din ea un monstru. Da, un monstru, dar numai și numai în folosul marelui nostru oraș și al tuturor locuitorilor lui. După modificări genetice succesive, neoalbina mea are o talie mai robustă, are șapte ace în loc de unul, zboară la orice înălțime îi comand eu și face tot ce-i cer, în baza unui set de programe speciale, concepute de mine în nopțile alea lungi în care locul de lângă tine din patul nostru conjugal rămânea, din păcate, gol, fie pentru că mă aflam la institut, fie în biroul meu de aici, la etaj. Vrei să știi ce pot face fetele mele?

- Sigur, dar trântori n-ai, numai fete?

Toporr afișă un zâmbet superior, ironic, apoi răspunse, un pic iritat:

- Fără trântori! înmulțirea albinelor este sub strictul meu control și e absolut secretă! Și nu mă mai întrerupe! Deci, ca să înțelegi mai bine, am să-ți dau exemplul intervenției mele în cazul curcubeului.

- Tu l-ai făcut?

- O, nu! Eu doar îl controlez și intervin asupra lui conform unui plan bine stabilit. Draga mea, într-unul din programele mele am învățat un grup masiv de albine să intervină asupra culorilor de pe cer. Ți-am spus că ele au câte șapte ace, ei bine, eu le-am programat, pe fiecare în parte, anume pentru o culoare din ROGVAV, adică roșu, oranj, galben, verde, albastru, indigo și violet, ceea ce înseamnă, ca să înțelegi tu mai bine, un fel de set de carioca, numai bun de făcut orice intervenție într-un ansamblu cromatic, oricare ar fi el, se înțelege, inclusiv curcubeul, mai ales curcubeul.

- Vai, ce tare! exclamă Aspasia.

- Așa că. reveni Toporr, toate mișcările pe care le vezi tu acum pe cer și la televizor sunt opera mea!

- Chiar așa?

- Chiar așa!

Femeia sări sprintenă și-și sărută prelung și zgomotos soțul și exclamând radioasă:

- Meteorologul meu!

Când sărutul se stinse într-un clipocit pasional, ea întrebă entuziasmată:

- Cum, toate mășcările care apar pe cer la dușmani tu le faci?

- De fapt, albinele mele...

- Dar, ia zi, cum de ti-a venit ideea cu balerinele alea goale? De unde le-ai scos?

- Nu eu, neoalbina! reveni bărbatul, zâmbind plin de o bucurie ascunsă ce-i lumina fața.

- Nerușinatule! izbucni Aspasia și începu să-l lovească blând și plină de admirație peste brațe. Să-ți fie rușine! repetă chicotind.

- Lasă, că știu eu că și tu te-i uitat cu mare atenție la balerini!

- Așa cum te holbezi tu la Elena Ionescu, când te cheamă la ea? Ce, parcă eu nu știu?

- Totul pentru binele urbei!

- Ei da, tocmai de aceea, am să te iert de toate păcatele de până acum! Inclusiv de acela de a-i da Elenei Ionescu târcoale.

- Sunt târcoale oficiale, draga mea! Politic corecte. Aș zice eu, necesare! recunosc pe jumătate John Iulian slăbiciunea sa sentimentală, de toată lumea știută, față de primarul urbei, prea frumoasa Elena.

Neașteptata mărturisire a meteoapiculturului către soție, pe care, în mod curent o excludea din discuțiile sale strict profesionale, avea o explicație simplă. El făcuse, de fapt, o repetiție generală a discursului pe care avea să-l țină în fața Elenei Ionescu, care nu știa încă amănuntele intervenției, chiar dacă era convinsă - și ea și sfetnica sa de taina, Hortensia - că Toporr meșterea el ceva la ciudatele aparate ascunse în laboratoarele din Pădurea Zveltele.

Așadar, în biroul său fastuos de la Institutul de Meteorologie și Apicultură, John Iulian Toporr tasta de zor și urmărea cu mare bucurie mișcările de pe ecran. Din când în când, își retrăgea mâinile pentru a le freca de bucurie. Programul său cu neoalbina funcționa perfect. Miliarde de insecte modificate genetic ieșeau din urdinișurile de lansare ascunse în pădure și se repezeau spre curcubeul ciudat ce se iscase deasupra celor două orașe inamice, întărind cu acele lor pline de culori formele de deasupra Tiaglei și defectându-le în groaznice închipuiri pe cele de deasupra Riabiei.

- Doamne, ce le-am tras-o cu balerini și cu pancartele alea desenate perfect de fetele mele! exclama el în încăperea izolată de pădure, de lume și de întreg universul.

Darie Lăzărescu

Quotidian

Tot povestindu-vă despre mine,
citesc în ochii voștri că v-ați plictisit de moarte.
Ce să mai vezi? Un bărağan fără margini. Un câmp
de floarea-soarelui încremenit,
tăiat în două de un tren leneș
în care o doamnă răsfoiește la nesfârșit o carte cu
povestiri futuriste.

Și nicio stea nu mai cade la orizont.
Niciun cal nu-mi mai paște iarba
verde de-acasă. Cel mai des, mi se face un târziu
cât întunericul din ceașca de cafea. Rareori, un
devreme cât boaba de piper. Văd prin ferestrele
violacee ale minții
cum se întorc de la piață pensionarii,
toți în sepia, toți ronțându-și ultimele zile la preț redus.

Și-n urma lor o femeie cât o fetiță
strânge la piept o păpușă din cârpe, îi vorbește într-o
limbă
absolut necunoscută mie. O învață să-și respecte
părinții
și alte alea: precum steaua de la orizont, boaba de
piper,
calul care iarba verde de-acasă o paște.

Suburbii

Tot călătorind prin
suburbiile trupului tău
uimit că nu întâlnesc decât amurguri sângerii
(de unde or fi ieșit toate deodată)-
calc apăsător prin nămolurile roșii
prin noroaiele dulci ale patriei recunoscătoare

Între timp
golesc visător un pahar cu alcool rural
îmi umplu un altul lacrimoz
și plec mai departe

Câtă umbră, liniște și pace
în casa muncitorului la fabrica de flori din plastic
- puteți intra fără grijă câine bun
mult nu mai are de trăit-
La câțiva pași trece linia ferată
albastră și muritoare ca o scânteie electrică
atenție la tren

Pentru că mai încolo se termină și suburbiile
trupului tău minunat

peste care cad în neștire
amurguri sângerii. Dar despre toate astea
vom vorbi poate mâine
între două trenuri și
numai după program

Spring

Ca-n vis călcam cu pași felini
prin zdrențuite zăpezi - cicatrizații licheni și aburii
văilor tot miroseau proaspăt
a moarte amară de primăvară -
Eu - sub braț cu vioara străveche/
Tu - în mână cu un măr din anul strămutat cu grăbire
pe sub orizontul unor stele obscure.
Lăsasem demult în urmă povârнитеle streșini,
fântânile fără fund, ferestrele oarbe
de după care pândea
ochiul familiar al feluritelor spaime.
Înaintam pe cărarea uitată
pe unde cu secuii în urmă-
întunecat de iubire -
însuși Siegfried trecuse.
Și-atunci am cântat,
parcă pentru ultima oară,
despre viețile noastre mici.
Despre apropiata intrare
în cartea verde a neliniștirii.

1. Scriu câte ceva privind-vă fix în ochi,
doar-doar voi descoperi
o tresărire minusculă de înțelegere.
Ceva ca o nestemată
din coroana reginei din Saba, ca o ultimă
strângere de mână a muribundului
ah- și ce frumos!- ca explozia
globulară a păpădiei.

Nici măcar iubita nu mă mai crede
când scriu că a îmbătrânit puțin,
doar pe ici, pe colo, pe marginile
în răzgândire și amintire
ale trandafirului ei adumbrit..

Iar vouă îndrăznesc să vă spun: veți fi veșnici,
veți zâmbi fericiți chiar în clipa
extincției definitive. Pentru că-
nu-i așa? - nu există moarte.
Doar minciuna mea nevinovată
de copil surprins cu mâna
în cutia cu amintiri
a mamei.

Liliana Spătaru

Cât o privire

Eu sunt la marginea tuturor lucrurilor.
Până la nemărginire, ești **Tu**, cu iubirea.

Eu sunt la margine de ceas, la margine de verde,
Tu, ești cuminența anotimpurilor.

Eu mă hrănesc din lumina pământului
deși, e-ntunecat de atâtea strigăte!

Mai apoi dansez în zori cu fluturii
Pe umerii macilor și a vântului, vara

Căci toamna, mă surprinde-n cuvântul
de la marginea tuturor lucrurilor.

Legământ sunt Doamne, cât o privire!

Tăcerea lor să te cuprindă

De ziua ta chem
Cerule mai aproape
Să-ți dăruiască tot seninul
Și liniștea din ape,
De peste vămi, chem vântul
În zbor de păsări albe
Să-ți dăruiască-n șoapte
Freamățul pădurii,
Fluturi în alai
Și nechezatul sălbaticilor cai
Când luna este plină!

Azi, și munții se-upleacă
Să îți sărute fruntea!
Doar eu rămân pe punte
Un strigăt fără vină,
m-ascund în vechi cuvinte
tăcerea lor să te cuprindă!

La tine la poartă

Fiicei mele DoraCătălina
“Îmi place să merg prin ploaie
Pentru că nimeni nu mă vede plângând”,
S-aud păsări zbatându-se în aripi
rouă dimineților sorbind,

Îmi place să cred că-mi citești
Poezia în care ard pentru ultima dată
Îndurând răceala frumoaselor tristeți
Arcuind curcubeul sub poartă,

Îmi place să cred că nu mă uiți
Undeva pe-un pervaz fără casă
Sau pe-un pian fără arginți

Sau în huma mormântului vatră.

“Îmi place să merg prin ploaie
Pentru că nimeni nu mă vede plângând”
Nimeni nu mă vede trecând
Odată cu ploaia la tine la poartă.

Cu poezia

Am stat la aceeași masă cu poezia
până târziu
până când amintirea despre noi,
romantică,
vie,
îndepătată,
surprinzătoare,
necruțătoare
în fața adevărului
a rămas fără contur
aruncând bucuria cuvintelor
în singurătate...

Și iubirea?
Iubirea a rămas
de la început
până la sfârșit
priveghind frumusețea
“Ca o Duminică fără de sfârșit”.

Am scris de-atâtea ori

Am scris despre ploaie
și asfințit
fără măsură,
despre cum noaptea adoarme
și lasă în urmă
uitarea!
Am scris despre lună,
Cum face-nchipuirea ușoară
Că suntem împreună
Cu ea uneori,

Am scris despre suflet,
Și fulgilor de nea
Le-am dăruit ultimul vals
într-un viscol de-amiază
Cu gândul la tine...

Am scris de aprilie,
La pas cu uimirea fiecărei clipe
și am îngenuncheat
crezând ca sunt
în ruga ta - iubirea!

Am scris...
nici nu mai știu...
Eu doar am scris.
Am scris de-atâtea ori!

Tăcerea de aur și dragoste... de diamant!

Când am cunoscut-o, Alexandrina Mihalache din Călmățui avea 69 de ani și tot ce povestea părea desprins dintr-un roman de dragoste și de ficțiune... Și totuși, nimic mai adevărat decât povestea pe care a trăit-o ea însăși, împreună cu bărbatul ei. Nimeni nu a știut-o, nu s-a aflat, ea n-a vorbit, nici vântul n-a șoptit... nici chiar rudele nu au bănuit. După ce totul s-a dat la iveală, mulți o priveau cu respect, cu invidie și cu mirare: ce fel de femeie este aceasta, se întrebau, care a ținut în ea, timp ce 7 ani, un secret pe care nu l-a încredințat nici vântului, nici pământului și nici celor mai apropiate rude ale sale? Cum de și-a iubit ea bărbatul mai presus de neamuri, și, desigur, mai presus de propria-i libertate și viață? Pentru că nimeni n-a avut habar, după condamnarea lui Nicolae Mihalache la 10 ani de pușcărie și confiscarea averii, că Alexandrina Mihalache își ascundea bărbatul de prigoana comunistă... chiar în propria casă!

După 17 ani de la moartea soțului ei, Alexandrina s-a hotărât să spună întreaga ei pătimire de atunci, fără rețineri și fără laudă. Această eroină încă vorbea cu emoție despre anii de groază, când a avut curajul să se împotrivescă, de una singură, unor legi nedrepte.

„N-am făcut nimic, femeie!”

Prin anii 1957, când a ajuns colectivizarea și în satele Grivița și Călmățui, Nicolae Mihalache chiar nu făcuse altceva decât să se opună tratamentului inuman la care erau supuși oamenii căroră li se confiscau averile și erau forțați să intre la CAP. Și Alexandrina spunea: «Mergea prin sat cu o hârtie pe care scria: „Vrem să trecem la colectiv de bună voie, nu bătuți, nu cu geamuri și cu uși sparte, nu cu ghioaga”».

Toți au iscălit și Nicolae cu vărul său, Fane, au dus hârtia la București. De aceea au fost luați în nume de rău și considerați „cap de rebeliune”.

Când a venit acasă, el i-a spus nevastei sale: „Eu n-am făcut nimic, femeie” „Nu trebuia să te duci, Culaie - i-am zis - că noi copii n-avem. Pentru ce te lupti tu, pentru mine și pentru tine?” „N-am făcut nimic rău, repeta el, numai am dus hârtia”...

Au venit delegați de la București la fața locului, să cerceteze cazul: „De ce nu te treci la colectivă? - l-au întrebat. Că înainte, când erai copil, umblai cu haine cârpite în zi de lucru și în zi de sărbătoare...” „Eu nu trec decât de bună voie, nu cu ghioaga!” „Bine, domnule”, au zis delegații și au plecat de unde au venit.

Toată lumea a fost chemată la Sfatul Popular Grivița și toți au zis la fel: „Cum să ne trecem la colectivă așa, bătuți și schingiuiți?” Apoi s-a făcut acolo și un fel de rebeliune și se zicea că să rupem cererile. Mama și nevasta lui Fane mi-au spus: „Văleu, Alexandrină, pe Fane l-au luat cu poliția și cu mașina la Grivița și l-au dus. Vezi că vine și la Călmățui, să-l ia pe Culai.” înfricoșată, ea a venit acasă și se văita: „Văleu, Culai, te ia, Culai!”

«Când am ajuns eu la jumătate de cale, numai ce aud - că se auzea de departe: „Neculai Mihalache, vino de rupe cererea!” „Păi n-am scris-o eu, socrumiu a scris-o”. „Și ce-ai venit aici?” „Să văd dacă se rupe.” A intrat el, ce-o fi făcut acolo, nu știu, da l-am auzit pe unul din cei de pe prispă: „I-al nostru!” - și a tușit...

Când a ieșit al meu, am plecat spre casă cu el, dar am trecut pe lângă Petre Grigoriu, care l-a chemat la el. Da eu îi zic: „Te ia, Culai! Pe Fane l-au luat ziua, pe tine te ia diseară”... El a rămas acolo și eu am plecat acasă. A venit straja și m-a anunțat că o să vină diseară să-l ia pe Culai și nu cumva să nu deschid, că-mi strică usa.” »

Noaptea Sfântului Ion

«M-am dus la soră-mea: „Fa, soro, să mergi la mine, că a plecat Culai la Galați - am mințit-o eu — că a arvunit acolo o sobă și s-a dus să vadă ce-i cu ea.” Nu i-am spus că vine poliția peste mine! Am adus-o seara, pe la 9 și ceva. Ea s-a culcat și eu torceam. „Hai, fa, nu te culci?” „Mă culc, dar mai stau oleacă”. Pe la 11 fără ceva, aud câinii: hara, hara! Aveam un mare cât gardul. Hii, acuma vin! Soră-mii nu i-am zis nimic, că avea și o fată mititică cu ea. Și aud: tropa, tropa. Cam pârâia pământul, că era frig în noaptea de Sfântu Ion. Bate: cioc-cioc! „Care-i?” „Eu, Matei Ghergălău -zice cu glas mios am venit la Culai. Dă drumu”. „E la Galați, nu-i acasă, Matei, sau cine ești tu, ăla de bați în geam. Pleacă!” „Noi suntem organe de stat și dacă nu ne dai drumul, intrăm peste tine!” Am sculat-o pe soră-mea, s-a trezit și fata. „Fa, scoală, că a venit poliția!”... „Nu da drumul, că n-are ce să ne facă!” Da eu aveam un geam fără sticlă, numai cu placaj. L-au împins și au năvălit înăuntru. Nouă erau! Când i-am văzut...

„Care-i nevasta lui Neculai Mihalache?” „Eu” „Și ce caută copchilu ăsta aici, că știm că Niculae n-are copchii? Ai chemat tot satul la tine, să faci

alarmă?” „Tovarășe, am chemat pe soră-mea, că el a plecat la Galați” „Spune unde-i banditu, că ai să spui și țâța care-ai supt-o de la mă-ta!” „Nu spun, că n-am de unde să-l scot. A plecat și bun plecat. Dacă vine, îl luați. Dacă nu...”

Voiau să mă scoată afară, da eu m-am agățat de o sobă de cărămidă și țipam: „Nu merg din casa mea nicăieri! Puteți să mă și împușcați, nu merg. Huliganiștilor ce sunteți!”

M-au dus la cumnatu-miu Marin și mi-au zis să nu țip, că-mi bagă batista în gură. Acolo: „Nene Marine, zic, dă drumul la ușă că a venit poliția...” Erau înăuntru și doi moși de-ai mei, frați de-ai tatii, și băuseră o cană cu vin, ca de Sfântu Ion. Un moș s-a repezit să țină de ușă, dar unul cu care venisem a pus piciorul în ușă și ușa nu s-a mai închis. Au năvălit cu toții înăuntru. Moșu a dat să fugă prin altă cameră, s-au luat după el, au călcat într-o farfurie cu ouă...

În pat dormeau nenea Marin, cumnatu-miu și un alt moș de-al meu. „Scoală, n-auzi?” Și pac, pac, a început să-i bată din somn. Nenea s-a sculat și s-a îmbrăcat. Un crac de pantalon îl băgase, altu nu. „Echiparea!” a strigat unul. S-a îmbrăcat, săracu, că era și beat, și trezit din somn. Când să-l bată și pe celălalt: „Stați, tovarăși, nu dați, că eu am fost la Iași!” - vorba vine, că doar și el fusese cu listele prin sat... Pe bărbați i-au încărcat în mașini și i-au dus. Mie mi-au dat drumul și am plecat acasă. Soră-mea: „Ce-i, fa?” „Ce să fie? L-au luat pe nenea, pe moș Ion, pe moș Apostol...” „Valeu, văleu! Tanță, mamă, nu mai ai tată! Cine ne mai dă nouă la oi?... Lisandrină, acu să vezi ce pățești, n-o mai putea să vie nimeni la tine, ce te faci tu? Hai să mergem și la tata, să vedem dacă a venit poliția și la el!” Nu venise. Cei ridicăți au venit a doua zi înapoi. Lui nenea Marin, care luase poziția mutului, nu i-au dat bătaie, dar pe moș Apostol l-au bătut la cataramă, să spuie: cine a pornit, care a mai fost...”»

Au dat drumul la porci...

«Acuma, intrasem eu la cercetări. Mă întrebau: cine vine la animalele mele, cine le dă apă și mâncare?... Ca să scap, făceam ce făceam și dimineața plecam de acasă. Intr-o zi, am scos căruța să mă duc la moară și am auzit că vin. Am fugit la o vecină, Ioana lui Câmpeanu: „Văleu, Ioană, eu unde să mă mai bag, că iar vine poliția?” I-am zis să scoată toate farfuriile din dulap și m-am băgat acolo. „Să nu spui, Ioană, că sunt aici!” - și țineam degetul la gură, să nu tușesc, să mă dau de gol...

În fine, au trecut. S-au dus la soră-mea, s-o întrebe cine a mai venit la mine. Ea a zis că nu știe. Și

așa, mai stăteau ce mai stăteau, mai veneau, iar mai veneau.... Nu le deschideam, dar ei zgâlțâiau de ușă și de geamuri: „Dați drumul, bandiților!”... Și dădeau ei drumul la porci prin curte. Porcii vițâiau, câinii lătrau... Ușa din față e și acum tocită de isbituri, dar de intrat, nu puteam intra, că aveam drugi. Și cum să fărâme drugi?!»

Omul care și-a săpat singur groapa

«Neculai al meu a fost plecat o lună-două și s-a întors. Când veneau ei după el, el era în casă... Am adus soba aceea de fier ca o ciubotă, de comandă, de la Galați și Culai a săpat o groapă sub ea. Eu m-am dus la vie, că era primăvară, și când m-am întors seara, văd un morman de pământ în cameră. „Uite, mi-am săpat groapa de viu...” „Văleu, Culai, ce fac eu cu pământul ăsta?” „Îl duci în grajd, pui pomistea și-l bați cu bătătorul.” Așa am făcut. El încărcă gălețile cu pământ, eu le duceam... Am cărat tot pământul acela, câtă groapă a făcut el, cam cât un stat de om sau mai mare. A doua zi, eu am plecat iar la vie și între timp, el și-a făcut capacul. A luat lut, să-l lipească, l-a acoperit cu ziar, cu covor, a tras și perdeluțele la sobă. „Măi Culai, ai făcut tu asta, dar cine te acoperă pe tine aici?” Cică: „Eu”. A intrat în groapă și a tras capacul după el. Am zis: văleu, bogdaproste, Doamne!, că mai întâi, când veneau, se băga sub pat și până când plecau mi se făcea părul măciucă.” »

Șapte ani „de acasă”

«Anii ăștia, șapte, n-a ieșit niciodată din casă, nici măcar noaptea! Spunea: „Lasă-mă să mă duc la veceu!” „Nu te duce, Culai, că nu se știe, dacă se uită cineva peste gard și Doamne ferește!” Eu îi duceam găleata.

Ei bănuiau că ar fi acasă. „Tu ai tutun, cine îți lucrează ție?” „Eu”. Îi înșiram afară, îl uscam, îl băgăm înăuntru și... el îl împacheta. Toamna, când plecam cu baloții de tutun, tot Culai mi-i făcea, că era foarte priceput în toate. Cine ții-leagă așa frumos cu sfoară?” „Eu!”.

Mai cosea la cearșafuri, croia și cosea cămăși pentru el, ca să nu mă duc să cumpăr. Își făcea ocupație. Îi mai aduceam ziarul. Eu lucram la colectivă și munceam prin toate părțile. Când veneam acasă, îi spuneam: „Măi Culai, nu mai scăpăm odată?” „Taci din gură, că scăpăm, ai să vezi tu!”»

Până și securitatea s-a crucit!

«Când s-a dat grațierea (în 1964 s-au dat două decrete de grațiere, unul în aprilie și altul în iulie - n.n.), a venit președintele C.A.P.-ului și mi-a zis că dacă

știu de el, să-l aduc, iar dacă nu, să mă interesez unde e și să-l duc la Securitate, să scape și el. Am venit să-i spun, dar el știa deja, că ascultase la aparat.

Într-o noapte, l-am luat pe Culai al meu și am plecat la Galați. Am mers pe jos până la halta Bucești, să nu ne vadă lumea, acolo am luat bilet și ne-am urcat în tren, mai la coadă. La Galați, am ajuns la Securitatea de pe strada Brăilei. Acolo se lucra cu compresoare, se pregăteau pentru 23 August. N-am intrat prin sala de așteptare, ci prin niște porți de fier. „Unde-i tovarășul comandant de securitate, că vreau să stau de vorbă personal cu el?” „Dar ce ai cu tov. Comandant?” „Ce am eu, nu pot să vă spun dumneavoastră”. „Păi, nu e aici”. „Nu-i nimic, stăm pe bancă și așteptăm.”

Am stat și a venit cineva. „Tovărășică, spuneți-mi ce treabă aveți cu tov. Comandant, că eu sunt secretarul Securității”. M-am uitat la Culai și el mi-a făcut semn să vorbesc. I-am zis că am venit cu bărbatu-miu, Neculai Mihalache din Călmățui, care a fost dispărut și acu, că s-a dat decretu, vreau să...” „Domnu Mihalache, mata ești?” l-a întrebat și i-a pus mâna pe umăr. „Îi zicea și domn pe deasupra! „Stați aici, că intrați imediat la tov. Comandant”. A venit unul cu pușca și ne-a condus. Pe Culai l-a luat primul. Eu îi zisesem: „Culai, dacă te încurci, aici stai”... și plângeam: „Doamne, eu l-am adus!... Cum m-ai ajutat până acum, ajută-mă să scap și de aici”...

M-a chemat și pe mine. Am intrat. Perdelele albastre, întuneric. O sală așa, ca la spital (!), cu cămăruțe de o parte și de alta. M-a băgat întruna și mi-a zis să aștept că vine tov. Comandant să stea de vorbă cu mine. A închis ușa și... tranc, a răsucit cheia. Văleu, aici stau! Vacă de muls, atâtea animale și nimeni nu știe de mine... Plângeam, m-am pus în genunchi și mă rugam...

Tranc, cheia. Intră comandantul - l-am cunoscut că avea stea în cap (!). S-a așezat și mi-a zis să stau și eu. „Și cum îi, măi, cu bărbatu-tău? Cum l-ai ținut tu atâta, că n-au fost 7 zile sau 7 luni, ci 7 ani?! Să știi că acuma o să te închidem pe tine 7 ani și lui îi dăm drumul. „Pe mine puteți să mă închideți, dacă aveți dreptul, dar lui dați-i drumul, că și-a făcut pedeapsa!”...

„Și ia spune, nu s-a țâcnit el 7 ani în casă?”... „Nu s-a țâcnit, că-i aduceam ziarul, mai asculta și un aparat de radio cu galene și zicea că are să scape”. „Uite ce spune el, că îți înșira tutun, ți-l împacheta. Că tu vindeai vin și țuică în curte și el îți schimba banii în casă... Așa-i?” „Așa-i, tovarășe comandant. Ce era să fac? Trebuia să creadă lumea că sunt singură”.

„Ei, uite - le-a spus celor ce erau cu el - femeia asta e „securitate”, nu voi! Păi asta-i faptă, nu glumă! Numai că noi trebuie să verificăm și la București, dacă n-a fost cumva fugit din țară...”

După 15 zile m-am dus din nou la Galați, să văd ce e cu el. „Vă rog să-mi spuneți dacă nu-i dă drumul, să știu, să-i aduc haine groase”. „Nu femeie, dacă ai fost conștientă până acum du-te fără grijă, că îl cercetăm și pe 22 august îi dăm drumul, iar pe 23 îl ai acasă.” Așa a și fost.” »

Eu, tu și Dumnezeu

«În anii ăștia, eu i-am fost singura tovarășă de viață. Avea o soră, dar el a vrut ca ea să nu știe de el, că ar fi spus și l-ar fi descoperit. „Femeie, tu să nu spui la nimenea. Numai eu, tu și Dumnezeu să știm. Dacă îi spui lui mama, mama îi spune lui hică-sa, hică-sa lu bărbatu-su și o să vie să mă ia, eu am să fug și or să te ia și pe tine...” Nimic n-am spus, uite Dumnezeu mi-e deasupra, până a scăpat el cu decretu...” »

Alexandrina și Nicolae au muncit împreună la colectivă. Lumea, curioasă, a inventat tot felul de povești pe seama lor, printre care și că l-au văzut pe Culei în curte, îmbrăcat în femeie... Dar Alexandrina neagă cu tărie: „Vorbește lumea, dar așa ceva nu s-a întâmplat!” Până acum 17 ani, când l-a luat Dumnezeu, toată lumea îi zicea „Moș Nicolae sobarul”.

Deși a muncit o viață la colectiv, Alexandrina Mihalache a trăit până ia sfârșit cu o pensie care-i ajungea „pentru pâine și chibrituri”, cum zice ea, plus încă ceva de la „deținuții politici”, fiindcă, orice s-ar spune, bărbatul ei a îndurat, chiar acasă la el, o detenție grea.

Al doilea secret

Neculai și Alexandrina Mihalache n-au avut copii. După grațierea lui Neculai, au înfiat un băiat, căruia timp de 18 ani nu i-au spus că nu e al lor. Înainte de a pleca în armată, gura lumii slobodă a vorbit și băiatul a aflat - fiindcă nu toată lumea știe să-și țină gura, ca Alexandrina... Și... al treilea?

Am rugat-o să ne arate camera unde l-a ținut ascuns pe Culai, dar n-a vrut. „Groapa e astupată, soba e dată, acolo e deranj...”

Camera detenției lui Culai e încă un mister. Am văzut numai casa pe dinafară, cu stururile trase, așa cum se afla pe vremea când era aceeași, si totuși alta...

RECVIEMUL DINTRE FLĂCĂRI

Octavian MIHALCEA

Versurile Otiliei Ardeleanu din volumul bilingv, româno-francez, *Timpul meu se măsoară în inimi pe care le ating / Mon temps est mesure en coeurs que je touche* (Ex Ponto, Constanța, 2021), au în vedere amplitudinea profunzimilor sufletești. Introspectările sunt realizate într-o asumată atmosferă expresionistă, solitudine care mizează aproape totul pe revelația artistică. Fluidități clar-obscură însoțesc o neabătută dorință de esențializare. Poeziile din carte par detalii ale unor pânze saturniene. Cuvintele iau valori nebănuite, uneori salvatoare, alteori apropiate flagelării. Filonul ascensional vine să întâmpine puritatea versului: “vultur cu aripi bleu/ cerul planează/ deasupra lumii// copiii îi iubesc zborul// ca un surâs/ curcubeul coboară/ dintre nori// primii pași/ și iată câți/ fluturi” (*viitor*). Atingeri le violete amintesc de inconfundabilele date proprii sufletului bacovian. Tot mai des ne situăm în zodia inimilor supliciate. Efuziunea îndrăgostită reprezintă una dintre puținele fațete dezirabile: “o armată de flori/ încercuire strategică/ prin surprindere/ tropotele șuieratul scurt/ al lăncilor/ drept în inimă/ neliniștea/ aerul încins/ câmpul cu maci/ ochii tăi/ și iată-mă/ cucerită” (*asediu*). Optica asupra trecerii prin viață nu este departe de preceptele filosofiei existențialiste. Jocuri periculoase, flăcări glisante, glorii pătate de sânge marchează itinerariul nașterii în vederea morții. Profesarea cu asiduitate a subtilităților estetice ar putea constitui alternativa. Miniaturile Otiliei Ardeleanu amintesc de spiritul fin caracteristic tușelor art nouveau. Poeta exersează tehnica privirii prin ferestre mutabile, îngândurare căreia trecerea timpului îi adaugă aspectări dureroase. Contactul cu măreția naturii conduce la inedite plutiri pasionate. Singurătatea și cavalcada clopotelor estompează câteodată amintitele fulgurații serafice. În acest context, impresiile au ceva din marile treceri înghețate. Perenitatea celor ce dor e imediat sesizabilă în volumul Otiliei Ardeleanu. Identitate asumată fără rest: “sunt o femeie de plumb/ bacovian/ aștept să plouă/ fericirea mea/ pare să se petreacă/ o coridă de nori cu/ inima grea un taur soarele/ împunge aerul/ pânza roșie întinsă/ la orizontul oamenilor/ așezată în/ sufletul meu această arenă/ unde se dezbate/ acerba secetă” (*atmosferă impersonală*). Dorurile sunt bine camuflate printre evidentele aspectări terminale. Proximitatea conține acordurile unui potențial recviem: “cortegii/ lespezi albe/ nescrise/ fără trupuri/ îngeri ghemuiți în aripi/ mărunțiș de lacrimi/ la răscruce”

(*tristețe*). Sentimentul golului este adus în discuție chiar și când se vorbește despre iubire. Latura contondentă a vieții nu ocolește pe nimeni. Totuși, pulsațiile inimii nu pot fi decât acaparatoare. Persistența evenimentelor ce apropie exuberanța se dovedește a fi repede deteriorabilă. Poeziile propuse de Otilia Ardeleanu au nu de puține ori în prim-plan destructurări radicale, alipiri de vibrațiile enigmatice ale lui Thanatos. Maculările comportă o straniețate specială. Cele care vin de la inimă iau valori absolute. Punctul de plecare a numeroase poezii din carte îl constituie iubirea, patima acesteia. Exodul gândurilor poartă cu el cromatica unor neașteptate semne. Acordurile culte ale volumului revelează fațete lirice profunde: “vioara a murit/ în mâinile mele/ obosite să frământa acorduri// tăcerea este un dirijor tânăr// singure în reverberație/ dezamăgirile// pe portativ/ tristețea se cântă/ după diez// în do major inima// nimeni/ să aplaude/ la scenă deschisă” (*singură în orchestră*).

ION I. NISTOR (1876-1962)

Radu MOȚOC

Problema ucraineană în lumina istoriei l-a preocupat pe acest remarcabil bucovinean, care a și redactat o carte pe acest subiect.

Ion Nistor s-a născut la Vicovul de Sus din județul Suceava, în data de 4 august 1876.

În anul 1902, obține licența la Facultatea de Filosofie și Litere a Universității din Cernăuți. Devine doctor în filosofie și litere al Universității din Viena în anul 1909. Este numit, în anul 1912, profesor la Catedra de Istorie Sud-Est Europeană, a proaspăt înființatei Universități din Cernăuți. Cursul cu care a inaugurat acest post de profesor a fost „*Locul românilor în istoria sud-est europeană*”.

A fost căsătorit cu Virginia Burlă, fiica parohului din Cărlibaba, cu care au avut un singur copil, pe Oltea I. Nistor-Apostolescu (decedată la 13 iulie 1999). Inspirat de modelul cursurilor de vară înființate de Nicolae Iorga la Vălenii de Munte, Ion Nistor organizează, în vara anului 1913, împreună cu Sextil Pușcariu, cursuri de istorie despre originea bucovinenilor la Dorna Căndreni. Astfel s-a deschis drumul unei lupte pentru emanciparea națională a Bucovinei. Este membru al conducerii Societății pentru cultură și literatură română în Bucovina din 1913 și membru corespondent al Academiei Române din 1914.

Fig. 1. Ion I. Nistor

Din cauza evenimentelor politice, **Ion Nistor** s-a stabilit la București, unde a fost ales președinte al *Comitetului refugiaților bucovineni*.

În anul 1916, cu ocazia primirii sale ca membru titular în Academia Română, a evocat un capitol din viața culturală a românilor din Bucovina, la care a primit un răspuns, conform tradiției Academiei, de la Nicolae Iorga. În același an, a publicat o lucrare pe care a intitulat-o „Istoria Bisericii din Bucovina și rostul ei național-cultural în viața românilor bucovineni”.

Eforturile lui de emancipare națională și culturală a bucovinenilor și de unire se vor concretiza în 28 noiembrie 1918, când a citit **Actul Unirii**, redactat chiar de el, în fața Congresului General al Unirii Bucovinei din Cernăuți.

După unire a fost ministru delegat cu administrația Bucovinei (1918-1920 și 1922-1926) și va înființa Partidul Democrat al Unirii din Bucovina, al cărui președinte va deveni în septembrie 1919.

Pe plan politic, după fuzionarea cu Partidul Național Liberal, în 1923, a avut responsabilități dintre cele mai diverse. A fost ministru al Bucovinei în guvernul condus de Ion I. C. Brătianu (1922-1926), senator de drept între 1928-1933, ministru secretar de stat pentru minoritățile etnice în 1933, ministru al Muncii și ministru al Cultelor și Artelor în guvernul condus de Gheorghe Tătărescu. Este numit în anul 1937 senator pe viață. Dar nu abandonează și activitatea didactică de profesor la Catedra de Istoria Românilor de la Facultatea de Litere a Universității din Cernăuți, unde a fost și rector în perioada 1920-1940.

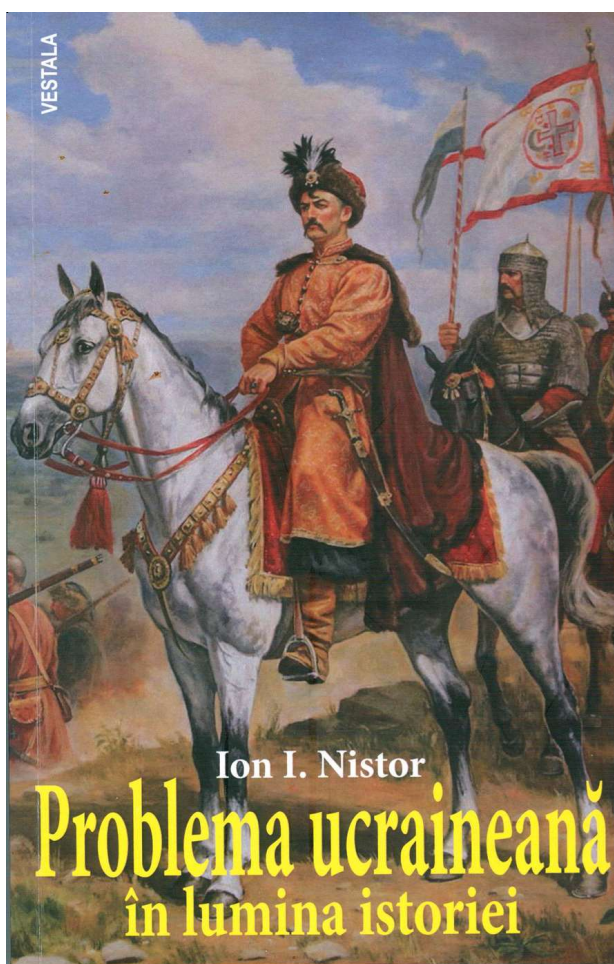
A condus revistele *Junimea literară* (1904-1939) și *Codrul Cosminului* (1924-1939).

Lucrarea sa cea mai reprezentativă, apărută în anul 1934, este **Problema ucraineană în lumina istoriei**, care a fost lansată la Cernăuți, Rădăuți și Botoșani. O altă lucrare interesantă este *Istoria Bucovinei*, care a rămas în manuscris până în 1991. Dar numărul lucrărilor sale este mult mai mare, și merită a fi semnalate:

- Hotarul Țării Sepenicului spre Pocuția - 1909
- Români și rutenii în Bucovina - 1915
- Dreptul nostru asupra Hotinului - 1918
- Istoria fondului bisericesc din Bucovina - 1921
- Bejenari ardeleni în Bucovina - 1926
- Grigore Vodă Ghica. La aniversarea de 150 de ani de la moartea sa - 1928

- Lagărele de la Leuțești și Șerăuți și campaniile bucovinene ale regelui Sobieski - 1931
- Mănăstirea Moldovița. Cu ocazia aniversării de 400 de ani de la sfințirea ei - 1933
- Migrațiunea română în Polonia în sec. XV și XVI - 1939
- Vechea graniță de Nord a Moldovei - 1939
- Ucraina în oglinda cronicilor moldovenești - 1941
- Autohtononia daco-românilor în spațiul carpato-dunărean - 1942
- Campania lui Mihai Viteazu în Pocuția - 1943
- Istoria Bucovinei - 1991
- Istoria Basarabiei - 1991

Lunga sa activitate de istoric, profesor universitar și om politic, precum și rolul important pe care l-a avut în realizarea Unirii Bucovinei cu Țara Mamă, vor fi călcate în picioare de către guvernul comunist. A fost înlăturat din funcția de director al Bibliotecii Academiei la 28 mai 1947. După un an, pe 9 iunie 1948, i se retrage titlul de academician.

Este arestat în celebra noapte a demnitarilor din 5/6 mai 1950, alături de alți 69 de foști înalți demnitari, unii dintre ei prim-miniștri, miniștri sau secretari de stat. Au fost duși în penitenciarul de la Sighet, unde Ion Nistor avea să-i revadă pe Dinu Brătianu și Gheorghe

I. Brătianu, Iuliu Maniu, care aveau să moară în închisoare. Ion Nistor a reușit să supraviețuiască Sighetului, fiind eliberat după 5 ani de închisoare, în anul 1955.

A fost urmărit de agenții Securității până la decesul, care a survenit în 11 noiembrie 1962. Într-o notă dată de un informator al Securității din 1961, este relatată o declarație a lui **Ion Nistor**: „Regretă că la 85 de ani este bătrân și bolnav și fără pensie, dar este mulțumit că fiica lui îi arată toată afecțiunea și muncește din toate puterile pentru a-i asigura cele necesare”.

La înmormântarea din cimitirul Bellu, organizată în 15 noiembrie 1962, au participat circa 300 de persoane, majoritatea bucovineni.

Recent, în anul 2016, a fost reeditată lucrarea lui **Ion Nistor** *Problema ucraineană în lumina istoriei*.

Această ediție a apărut la Ed. Vestala din București, sub îngrijirea lui I. Oprișan.

Fig. 3 Bustul lui Ion Nistor, din fața Grupului școlar ce-i poartă numele, din comuna Vicovul de Sus.

Ion Nistor merită a fi omagiat la toate evenimentele legate de activitatea lui și trebuie să-i păstrăm o amintire de bun român, care a luptat pentru realizarea României Mari.

Se pare că a apărut un Calistrat Hogaș contemporan. De data aceasta este vorba de o femeie, Victoria Bodolan. După Drumul Putnei, carte apărută la Editura InfoRapArt, în anul 2020, la numai un an, în 2021, autoarea scoate o nouă carte de călătorii/de drumeții, intitulată semnificativ *Viva Litoral 2020. Aventură*, la Editura Inspirescu, ambele din

Galați. Prin cele două cărți, Victoria Bodolan se poate considera o demnă urmașă a celebrului autor al cărții *Pe drumuri de munte*, apărută acum 110 ani, în 1912, Calistrat Hogaș. Sunt chiar câteva similitudini în sprijinul acestei afirmații: titlurile celor două cărți, *Pe drumuri de munte* și *Drumul Putnei*, exprimă o tematică evident asemănătoare; cărțile respective au apărut atunci când autorii aveau aproximativ aceeași vârstă, 65 de ani; pentru fiecare autor a fost prima carte tipărită; ambii autori au fost cadre didactice.

Viva Litoral 2020, drumul de la Tulcea la Vadul Corbului, ca și Drumul Putnei, are o valoare tridimensională: valoarea documentară, care oferă cititorului o mare bogăție de informații despre locurile și oamenii acestora, informații cu semnificație istorică, geografică, literară, filosofică, religioasă etc.; valoarea educativă, patriotică, autoarea descoperind pentru cititor nestematele frumuseți ale ținuturilor românești, de la munte și de la câmpie, cultivând, astfel, sentimentul de dragoste pentru țară, pentru neam, pentru valorile sale; valoarea perenității, autoarea, ca și toți autorii de cărți, nu scrie pentru ea/el, ci pentru măriile sale cititorului de acum, de peste 10 ani, de peste 50 de ani, de peste 100 de ani etc.

Privite sub acest aspect, cărțile Victoriei Bodolan reprezintă o tentantă recomandare pentru documentare, educație și continuitate întru cunoașterea atâtor locuri cu mare încărcătură sufletească, fie că sunt de la noi, fie că sunt de oriunde. Autoarea face un gest matern, cu semnificații pentru viitor, luându-și în drumețiile sale nepoțica, asigurându-se astfel de perenitatea demersurilor sale. De asemenea, Victoria Bodolan este dezarmant de explicită în demersurile sale turistice, pe care chiar le consideră aventuri: „pentru a descoperi locuri mai puțin cunoscute”; „pentru a descoperi comori ascunse care merită a fi prețuite”; „din dorința de a petrece timpul frumos și de a cunoaște lumea”, care pot constitui pentru fiecare dintre noi îndemnuri într-o viață activă.

„Intensitatea trăirilor evocate, scrie în Prefața cărții fosta profesoară a autoarei, nonagenara Mary-Vona Răduț, ca și plăcerea evocării în sine, sunt suficiente pentru Victoria Bodolan de a găsi intuitiv mijloacele cele mai adecvate pentru povestirea întâmplărilor”. Victoria Bodolan își valorifică și în această carte harul de

povestitor, moștenit sau dobândit la școală. *Vaporul*, ca să cităm doar un pasaj, *alunecă pe trupul mlădios și tulbure al bătrânului Danubiu*. Alexia - nepoata autoarei, n.n. - *se simte foarte bine, este în vervă. Vrând, nevrând, mă urcă pe covertă, unde se află comanda de navigație. Ea este familiarizată cu nava, dar și cu o parte din canalele Deltei, deoarece fusese cu părinții într-o minivacanță, chiar în urmă cu o lună. Comandantul ne arată locul numit Furca Sfântu Gheorghe, unde se desparte Dunărea în cele două brațe: Sulina și Sfântu Gheorghe (p.28).*

În aceeași idee, mai merită citat un fragment: *Barca intră din nou în canalul Cardon și pătrunde pe apa liniștită a golfului Musura. Lacul era neașteptat de frumos în sclipirile serii ce îi dădeau o culoare verzuie. În depărtare, pe bancurile de nisip care strălucesc auriu în apusul soarelui, pe partea sudică a golfului se văd pelicanii. Pe lângă stuțariș, o familie de călifari, mama, tata și cinci boboci pleacă în șir indian către adăpostul lor de noapte. Călifarii seamănă cu rațele. Sub apa străvezie, încât poți să-i vezi fundul, un covor de plante acvatice se leagănă ca într-un vals interpretat de mișcarea curenților. Un peștișor face câteva acrobații în aerul cald al serii. Barca plutește încet pe oglinda lucie a apei. O broscuță sare de pe frunza unui nufăr, stârnind în apă cercuri și încrețituri, (p.43).*

Emoționante și pilduitoare sunt și însemnările Alexiei către mama sa la încheierea drumeției, respectiv capitolul XXII al cărții: *Dragă mamă! Am ajuns la capătul aventurii mele...Am trăit o experiență unică, m-am bucurat de nisip, de apă, de mișcare, de mulți kilometri parcurși, de păsările și locurile sălbatice, de focul de tabără și de poveștile spuse de drumeții neobosiți, de montatul și strânsul cortului, de natură. Pentru mine nu a fost prea obositor. Întinderea albastră, nemărginită a mării mi-a dat putere să pășesc pe urmele încercațiilor drumeți. Am învățat că pe această unică și minunată planetă, Pământ, sunt atâtea lucruri frumoase care ne încântă privirea și ne bucură sufletul, încât trebuie doar să pornim în călătorie și să le descoperim. Aventura drumeților povestită de Victoria Bodolan este susținută și de cele peste 50 de fotografii, tot atâtea argumente ale frumuseților mirifice prin care aceștia au trecut, adevărate mărturii că „și noi am fost pe acolo”.*

Știu că Victoria Bodolan are intenția de a scoate o nouă ediție a cărții, revăzută și adăugită. În acest context, i-aș sugera să realizeze un echilibru între sursele de documentare străine și românești (chiar și numai pentru a consolida valoarea educativă, patriotică a demersului său). Dintr-o discuție publică, care a avut loc la lansarea cărții, știe la ce mă refer în mod concret. În rest, toate meritele și felicitările aparțin autoarei.

*Victoria Bodolan, *Viva Litoral 2020. Aventură*, Editura Inspirescu, Galați, 2021

Semne și cuie este o altă fațetă a introspecției care are rolul de a coagula temperat *neîmplinirea și renunțarea*. Toți îl ucidem în fiecare zi, poemul care stă sub semnul ghidului poetic al acestui volum, prefațează la nivel simbolic cam întreaga viziune a textelor care urmează: „Ce înseamnă să trăiești... / Să mori valorează mai mult? / Existând...

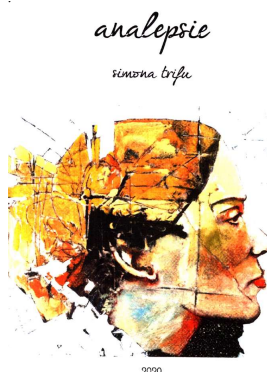
Pe tine te părăsești... / Negând viața. E gestul acela... / Doar renunțând...!”

Semne și cuie este un volum matur. Este scris cu durere și frondă. Se vrea a fi în acea direcție a poeziei pulsatorii despre care vorbea Nichita Stănescu. Eu zic că Virgil a dus negrul mult mai departe decât poetul metaforei umane și i-a creat nuanțe. Avem construită în acest volum o întreagă paletă de negru care dă prospețime versului. Virgil Andronescu nu scrie poezie, ci o trăiește într-un curcubeu din universul întunecat ” - Mihai Vintilă, editor.

Virgil Andronescu (pe numele real: Andronache Virgil - Nicolae) s-a născut în cartierul Odaia al orașului teleormănean Turnu Măgurele, la data de 28 noiembrie 1972. **Debutul publicistic** al poetului are loc la vârsta de 22 de ani, în anul 1994, în paginile „Teleormanului Liber”, semnând cu pseudonimul *Androvir Nicolae*, an în care primește Premiul III și Premiul Editurii „Teleormanul Liber” la ediția a VI-a a Festivalului Național de poezie „Zaharia Stancu” - desfășurat în comuna natală teleormăneană a scriitorului, la Salcia. **Debutul editorial** al poetului în volum colectiv se produce repede, în anul 1995 (v. antologia Zodia Harfei, Alexandria: Editura „Teleormanul Liber”). **Debutul prin volum propriu** intervine destul de târziu, în anul 2003, cu tomul Poezii, apărut sub numele său real, *Nicolae Virgil Andronache*.

Analepsie este un volum cu tușe mecanice atent construit, în care sunt tematizate *paradoxurile trăirilor din procesul de vindecare* psihic. În acest volum psihanaliza și poezia se exprimă în aceeași ființă.

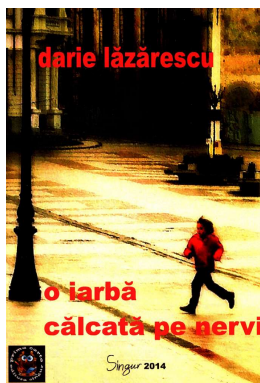
Există o asemănare surprinzătoare între poezie și psihanaliză, care depășește cu mult felul în care amândouă folosesc limbajul pentru a-l transforma în cale de acces la lumi ce nu pot fi numite văzute, simțite, înțelese rațional. Amândouă sunt create cu mintea în unitatea inimii și trăite vindecător de întreaga ființă, pentru a transforma și transcede suferința lumii și cea personală. Poemele Simonei vorbesc despre această cale inefabilă către viață și dragoste, care trece prin distrugere și moarte. În versurile Simonei regăsim paradoxurile trăirilor din procesul de vindecare, care

de aproape te înspăimântă pentru a convoca trauma și suferința pare o provocare inutilă și distructivă. Volumul Simonei poate fi o pledoarie pentru căutarea poeziei în lumea atât de greu încercată a celor care se luptă cu suferința, de-o parte sau de cealaltă în relațiile terapeutice din câmpul sănătății mintale și nu numai. - Psihanalist

Daniela Irimia.

Simona Trifu este medic primar psihiatru, conferențiar universitar la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București (unde predă cursuri de Psihopatologie și Psihiatrie la studenți și masteranzi), doctor în psihologie, doctor în medicină, membru direct IPA (International Psychoanalytical Association), psiholog clinician principal (supervizor acreditat CoPsi) și psihoterapeut principal în psihoterapie psihanalitică de copii și adolescenți (supervizor acreditat CoPsi).

O iarbă călcată pe nervi, volumul de debut semnat de Darie Lăzărescu, e un motor alimentat de simțul observației canalizat de cele mai multe ori pe cotidianul adoptat cu majuscule. Nu e nimic exagerat în poezia lui. Departe de a fi simplistă, componentele personale și recuzita emoțională sunt o continuare a geografiei poetice, un mix controlat care deconspiră un puseu bine dozat.

O iarbă călcată pe nervi nu este o carte-restituire, ci cartea unui experimentat care simte acut ziua de azi, emoția aici și acum, dar percepția este inevitabil filtrată de cultură și o sensibilitate mereu trează. - Camelia Iuliana Radu

Darie Lăzărescu (pseudonimul lui Vasile Lăzărescu, n. 1947, Roșiorii de Vede) a absolvit Facultatea de Filologie din cadrul Universității Al. I. Cuza din Iași - 1973. A fost redactor la revista *Dialog*. A publicat poezie, eseuri, recenzii și traduceri în revistele *Dialog*, *Cronica*, *Convorbiri literare*, *Scânteia Tineretului*, *Axioma*, *Viața Românească*. Ca traducător, a publicat din operele lui Antonin Artaud, Scott Fitzgerald, Fr. Nietzsche și Sigmund Freud. A trăit în Galați, Călărași, iar acum este stabilit în Brăila. Și-a consumat aproape întreaga viață iubind câteva femei. Dar numai una îl urmărește cu gândul, chiar de dincolo de viață...

Cărți gemene „În alertă” și „Stări de urgență”

Anul 2020 este un an de grație pentru poetul preot Ionel Rusu care a scris literaturii române, printre alte și alte cărți și aceste două cărți gemene: „În alertă” și „Stări de urgență”, de o valoare inestimabilă.

Cărți cu grave trăiri interioare dar și cu distinse însușiri sufletești care cheamă timpul la o mai dreaptă judecată a poeziei.

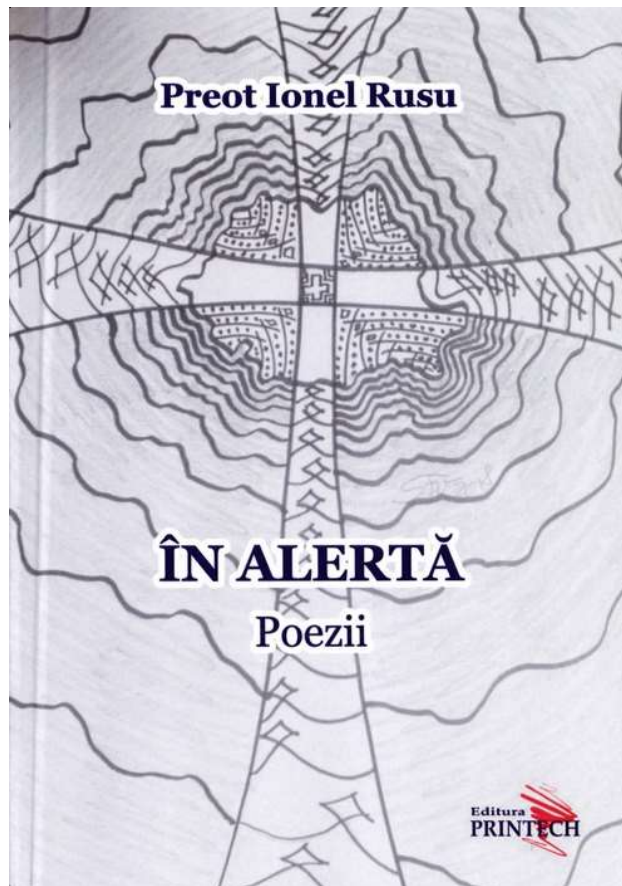
În cartea „În alertă” se vorbește de o altfel de prezență a spiritului uman, o convertire la întoarcerea la o viață fără de griji a clipei pe care o traversăm ca pe o povară ancestrală; doar că zestrea zilei de mâine este anulată până spre partea de jos a condiției umane: „viitorul e sumbru,/ acoperit de oceanul de ceață a istoriei,/ tihna e concediată pe termen nelimitat”.

Acest fenomen poetic este o certitudine aducătoare de benefice legi ale celor care găsesc în sine puterea de a naște destine; iată o însușire nouă a întoarcerii la matca iubirii mereu încercată de lupta luminii contra întunericului: „dar în același timp mai multe cărămizi se odihnesc/ în zidul iubirii dintre oameni,/ pe temelia neclintită a credinței.

Poetul preot Ionel Rusu e stăpânit puternic de propria vocație literară dar și de neastâmpărul de a fi lăsat să se descurce singur prin hățișul atât de stufos al unei lumi literare tară precedent de greu încercată de invidie și răutate: „în alertă,/ în umbra unei măști,/ pot îmbrățișa aerul tăcerii,/ fără să respir,/ și spun lui Dumnezeu că/ o pustietate îmi amenință sufletul”. Iată deci cum tăcerea se destramă la fel de nesigur ca o pânză de păianjen pe degetele unui copil în jocurile lui inocente cu iluzia, cu zâmbetul copilăriei: „Acum, în alertă, nu vă mai pot îmbrățișa,/ o, prietenii mei!”.

Iată dau să cred într-o poezie, într-o poezie care vine de la stele grație nopților înalte și dulci ale îndrăgostiților, să se întoarcă în pământ pentru a se întâlni cu veacurile mai ieri părăsite de noi, noi cei curat trăitori printre ele, noi cei mulți și mult iubitori de pământ și albastru: „doar cu inima vă simt/ nu mă pot apropia,/ deși vreau...”. O poezie ca un pământ născut în miez de noapte delirează: „aici nu mă mai aflu singur/ nici nu gust amarul singurătății!”.

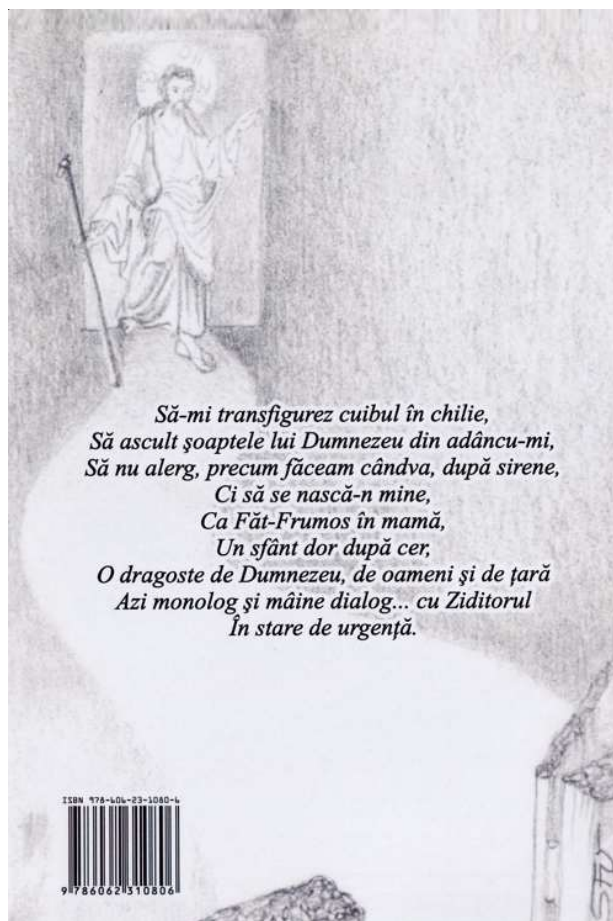
De la cuvânt la faptă continuă să stea „în alertă”, „starea de urgență” a istoriei. Omul ca orice făptură creată de Dumnezeu vine să consimtă că „arderile de tot” sunt un răspuns al divinității la marile întrebări care au frământat omenirea de-a lungul timpurilor. Poezia preotului Ionel Rusu este limpede ca noaptea care a născut-o, are formă de lacrimă și

gust de busuioacă; este albastră ca rochia iubitei. Înflorește mereu în același timp cu livezile iubitei și singuratică ca o iarnă în Munții Carpați. Înflorește mereu în același timp cu livezile din inima poetului. De Paști poetul mai aduce pe lume o carte pentru bucuriile luminii și ale lumii! Poezia uneori e turbure cum turbur este mustul toamna în crame: Are livadă de nuci în delir! „Da, Acum, în starea de urgență/ să doresc să mă cunosc pe mine însumi”.

Cartea „Stări de urgență” este complexă din punct de vedere al conceptului poetic; are mai multe repere, dar cel mai bine gândit este punctul nevralgic al acestei cărți a cărei dorință este de a sădi adevăruri în locul greșelilor comise de viață: „Să fiu eu însumi, ceea ce sunt/ și să împrăstie vântul măștile/ când clopotele se opresc din plâns/ deodată cu starea de urgență”.

Poetul preot Ionel Rusu scrie o poezie înaltă ca popul și dulce ca rouă dimineții; în fiecare toamnă poetul cheamă primăverile la sine la care să se spovedească de bruma de păcate a copacilor înfloriți în septembrie: „Țintirimul nu se mută pe alte planete,/ așteaptă pe fiecare la soroc,/ cu toate că e stare de

urgență; căci întru moarte se tănuiește gemenele învierii”. Poetul preot Ionel Rusu este un „arhanghel” care își dezmiardă rimele cu finețea unui înger îndrăgostit de toți copiii lumii: „Să las albinele să se cunune cu cireșii înfloriți/ ca să am parte de-o miere paradisiacă”.

Dumnealui este fericit ca un tei înflorit; are pe Dumnezeu în sânge știut fiind faptul că raza poeziei sale încălzește inimi rănite de ură și întuneric: „O dragoste de Dumnezeu, de oameni și de țară/ Azi monolog și mâine dialog... cu Ziditorul/ în stare de urgență”.

Pentru cei care nu știu, poetul preot Ionel Rusu cochetează cu lumina din frunze, cuvântul poeziei sale este greu de atins de către cei care încă nu au învățat să zboare: „După ce gândul otrăvit/ m-a îndepărtat de aproapele,/ distanță măsurată nu în metri,/ ci în privirea ochilor,/ în întorsul reciproc al spatelui,/ în călcarea peste morminte./ Da. Este o urgență”.

Poezia sa încă din copilărie a fost dusă la biserică: „Să împrăștie Hristos razele luminii Sale,/ în catacombele sufletului meu”. Poetul acestor cărți gemene, „în alertă” și „Stări de urgență” are o calitate enormă; scrie cu pană de privighetoare înmuiată în ochi de vultur: „Să iubesc tăcerea/ ca pe o regină,/ Să aud neliniștea mării/ ce-și iese din țâțâni/ să nu aud

cum geme codrul/ de laurii lăcomiei,/ s-ascult cum ușile se zăvorăsc de frică/ și să zugrăvesc un oraș pustiu”. Poetul nu are concurenți decât copaci milenari și zei care poartă amprente de fluturi: „Să stau mai mult în picioarele Domnului,/ ca Maria în vremuri biblice,/ mai mult ca sigur!”. Deci un poet care aduce în preajma sa seninul dulce al limbii române și albastrul-alb, infinitul dialog dintre un toporaș și un ghiocel: „Și Sfântul Mormânt așteaptă să primească biruința cerului/ în plină stare de urgență”. Poezia poetului Ionel Rusu este sfințită, iar dumneavoastră părinte un umil rege al așteptărilor lungi, acel mereu veșnic fericit al suspinelor frumos șlefuite de timp; doar cuvântul este plămada dintre zâmbet și ură: „Dacă natura ar împrumuta măști/ floarea soarelui/ n-ar mai îmbrățișa raze de lumină”... atunci la ce ne putem aștepta părinte când toate planetele s-au apucat de semănat primăveri, de scris poezii și de a naște singurătăți? Așa cum era de așteptat: „Biata Terră a ajuns la terapie intensivă...”. Doamne și ce de nenorociri în inima lumii... „codrii, izvoarele, schiturile, pruncii, icoanele/ își scot la mezat strălucirea din adâncuri...”.

Ave, Părinte, cărțile dumneavoastră nu vor muri de foame, Ave, între două inimi de poeți nu vor exista niciodată războaie!

11 martie 2022

RIVALITATEA BRĂILEANO-GĂLĂȚEANĂ (IV): O VERITABILĂ CUTIE A PANDOREI, GENERATĂ DE URZEALA TRONURILOR SEMILUNII ȘI A PAJURELOR IMPERIALE

Ab initio, invit cititorul să lectureze cu atenție titlul articolului pentru că, prin enunț, acesta se dorește a fi un referențial pentru perceperea complexei problematice presupusă de tratarea subiectului. Mărturisesc faptul că elaborând textul în Săptămâna Patimilor, cadrul spiritual și temporal m-a determinat să stăruiesc îndelung pentru a identifica o formulă cât mai adecvată pentru o temă aparent ușor abordabilă, dar plină de subtilități, și cu suficiente capcane, expusă unor interpretări multiple. Și pentru a încheia cu confesiunile, precizez că reflectând la convulsiile lumii contemporane, la evenimentele din Ucraina, la dramatica resetare a ordinii mondiale, la înfricoșătoarea pandemie și la efectele discutabile ale globalizării, mă întreb dacă părintele taxonomiei Cari Linne, cunoscut și drept Carolus Linnaeus, a avut dreptate atunci când în *Systema naturae* a definit omul ca fiind *homo sapiens sapiens*. Poate că ar fi fost suficient doar un sapiens veritabil decât un sapiens sapiens dubitabil.

Parcă asistăm consternați la deschiderea *Cutiei Pandorei* la care fac trimitere în titlu, și suportăm cu stoicism o Apocalipsă, declanșată de celebra precursora a unor evenimente neconvenabile sau a unor surprize nedorite. Expresia, își are originea într-o legendă grecească, potrivit căreia Pandora, prima femeie creată de zei, al cărei nume înseamnă *înzestrată cu toate darurile*, a fost dotată cu destule calități. Hesiod relatează că *Zeus a vrut să creeze o femeie perfectă, căreia Afrodita i-a oferit frumusețe, Atena înțelepciune, Apollo talent muzical, iar Hermes putere de convingere*.

Atunci când Prometeu a furat focul din Olimp, Zeus, pentru a se răzbuna, i-a solicitat lui Hefaios să conceapă o cutie în care să pună toate relele: cruzimea, aroganța, suferința, durerea, lăcomia și gelozia, ura, bolile, lenea, tristețea, teama, suferința și moartea. Strategic, ultima pe fundul cutiei, a fost așezată speranța. Urzeala lui Zeus aspira să o plaseze pe Pandora ca soție lui Prometeu, dându-i și cutia cu surprize. Întrucât Prometeu a refuzat oferta, Epimeteu, fratele lui Prometeu, devine deținătorul atât al Pandorei, cât și a insolitului dar, generator de necazuri. Sub impulsul curiozității (nici măcar epistemică!) Epimeteu, la deschiderea cutiei, a revărsat toate relele pe pământ. Preocupat să oprească șuvoiul de răutăți, Epimeteu a închis capacul cutiei, nesusizând că a ferecat și speranța, lansând astfel ideea că speranța moare ultima.

Opțiunea pentru echivalența cu această cutie a Pandorei pentru rivalitatea brăileano-gălățeană a fost generată de faptul că cele două orașe-porturi, de-a lungul vremii, s-au confruntat cu întreg cortegiul de pericole și de necazuri din deja celebra cutie dar, de fiecare dată, au păstrat nealterată speranța, și au renăscut precum pasărea Phoenix (perpetuând însă și contenciosul/rivalitatea, care din emulație se transformă, nejustificat în stigmat!).

Poate că de această chestiune este culpabilă Urzeala Tronurilor; exprimarea din titlu neintenționând să promoveze seria de cinci volume ale lui George R. R. Martin, nici să branduiască serialului de televiziune cu același nume, de fapt o fantezie medievală creată de David Benioff și D.B. Weiss după primul volum al pentalogiei. Dimpotrivă, semnificative au fost analogiile și similitudinile între devenirea orașelor-port de la milele 80 și 90 ale Dunării și continentele ficționale, Westeros și Essos din bestseller și serial, urmărind trei filoane narative mai importante.

Astfel, primul filon narativ a fost cel al Tronului de Fier al celor Șapte Regate, care se concretizează, în mediul virtual, într-o serie de alianțe și conflicte între nobilele dinastii, fie pentru a câștiga Tronul, fie pentru a fi independente de acesta. Realitatea geopolitică, economică, politică, comercială din zona Dunării de Jos se concretizează în interese, influențe, tensiuni, conflicte, cu determinări locale, zonale, naționale, regionale sau chiar europene, la care se adaugă rivalitatea brăileano-gălățeană, care înregistrează, în timp, multiple forme de manifestare.

Al doilea fir narativ se bazează pe povestea descendentului tărâmurilor, care a fost exilat și care plănuiește reîntoarcerea la tron (evident, doar pentru a exemplifica, invocăm perioada cât Brăila a fost raia, cu propensiunea permanentă de a-și (re)dobândi autonomia, fapt care, sper, că nu necesită momentan și alte precizări!).

Al treilea filon, se axează pe Rondul de Noapte, o frație străveche care, fictional, asigură apărarea tărâmului împotriva vechilor amenințări ale fioroșilor oameni și ale creaturilor legendare de Dincolo de Zid. Spre deosebire de tărâmul fantastic în zona Dunării de Jos riscurile și pericolele pândesc la tot pasul, iar poftele anexioniste, prezentate ademenitor sub forma panideilor, au înghițit hulpav spații și teritorii, legitimându-și vrerile doar prin zângănit de arme și prin protocoale, convenții, tratate oneroase. Din sudul machivelic și din stepa nesfârșită din est, din septentrionul amenințător până în crepusculul occidental habsburgic, regate și imperii puternice se implică în problema orientală, croind proiecte și planuri peste vrerea Proilaviei sau a târgului lui Gălat. Miza nu este controlul absolut asupra celor Șapte Regate din Westeros, ci suzeranitatea, protectoratul, garanția colectivă asupra teritoriului așezat, cum zisa cronicarul, în calea răutăților. Pentru atingerea obiectivelor, trădările, intrigile, presiunile de tot felul și, mai ales, forța brutală țin loc de lege.

În fine, semiluna din titlu sugerează, vexilologic, steagul Turciei care conține și o semilună împreună cu o stea albă pe fond roșu. Steagul este denumit *Ay Yıldız* (turcă: *steaua și luna*) sau *al bayrak* (*steagul roșu*). Stema este aproape identică cu ultimul steag al Imperiului

Otoman. Roșul este o culoare proeminentă în istoria Turciei, sugerând bătăliile sângeroase cu numeroase victime, iar semiluna și steaua, deși considerate ca fiind islamice, erau folosite în Asia Mică și înainte de convertirea la această religie. Steagul inițial era reprezentat doar de o semilună pe un fundal verde. În 1793 sultanul Selim al III-lea a schimbat culoarea în roșu, iar în 1844 a fost adăugată steaua. Se spune că steaua cu 8 colțuri, din steagul inițial simboliza victoria și trecutul victorios al statului otoman. Printr-o decizie din 1844 steaua cu opt colțuri a fost înlocuită cu o stea cu 5 colțuri care simbolizează omul. Potrivit unora, semiluna de pe drapelul turc reprezintă religia islamică, potrivit altora - credința în Gok Tanri (Dumnezeu al Cerului) religia vechilor turci. Se înregistrează și opinii conform cărora steaua simbolizează independența.

În sfârșit, pajurile imperiale (din rus. *pozrati a devora*, cf. rutean. *Pazera-fiuță lacomă, nesățioasă; rechin* (Scriban; Densusianu, Tiktin, cf. DER; DEX, MDA) din titlu vizează protagoniștii statali din zonă: Regatul Maghiar, mai târziu Imperiul Habsburgic, Regatul Polonez și Imperiul Țarist. Asemănarea, deloc întâmplătoare, rezidă în faptul că toate au steme cu pajură. Stema imperială habsburgică era compusă dintr-un vultur negru cu două capete, cu aripi deschise (simbologie împrumutată și legată de stema și steagul Sfântului Imperiu Roman), pe care erau stemele diferitelor provincii. În gheara stângă ținea un sceptru și o sabie, în timp ce în dreapta ținea globul, un simbol al puterii imperiale și militare deținute de Habsburgi.

Stema Poloniei constă dintr-o acvilă albă amplasată pe fond roșu care formează scutul. Acvila este orientată spre dreapta sa, este încoronată și are ghiarele și ciocul aurii.

Stema Imperiului Țarist conținea două simboluri - vulturul bicefal și Sfântul Gheorghe ucigând balaurul. Vulturul bicefal a fost adoptat de Ivan cel Mare după ce prințesa bizantină Sofia Paleologu i-a devenit soție, aceasta fiind nepoata ultimului împărat bizantin, Constantin al XI-lea Paleologul, iar vulturul bicefal prelua simbolul bizantin al reunificării vestului și estului Imperiului Roman. După căderea Constantinopolului în 1453, Ivan cel Mare și urmașii săi au proclamat Cnezatul Morcovei drept ultimul bastion al adevăratei credințe și, prin urmare, urmașul Imperiului Roman. De atunci datează și expresia *A treia Roamă* care desemna Moscova și, prin extensie, Rusia. Cele patru mari puteri, după expresiva formulă a cronicarului Ion Neculce, *se opinteau, să le fie Dunărea hotar*.

Aspirațiile imperiale, precumpănitor manifestate la început de turcografie, impun clarificarea problematicii referitoare la modalitățile de delimitare a teritoriului în cadrul căruia se exercită o autoritate politică și implicat militară. Este drept că problema graniței este mai puțin prezentă în peisajul bibliografic românesc, ea rămânând o *terra incognita* pentru perioada medievală timpurie. Istoriografia română postbelică s-a axat în cercetarea, în general, a istoriei teritoriilor actuale ale României pe

translarea granițelor politice de la 1918 în epoci istorice anterioare, datorită naționalismului impregnat de către autoritatea de stat. Această orientare a generat ocolirea de către cercetarea medievală românească a acelor teme care nu au fost în concordanță cu linia oficială ce promova ideea unității culturale între cele trei formațiuni politice din spațiul carpato-danubian.

„*Creștinii vedeau, la rândul-le, în Dunăre acel liman care putea opri înaintarea otomană în țările creștine, acea linie care, odată depășită, se trecea în Creștinătate. Astfel, voievozii din secolul al XV-lea și din prima jumătate a secolului al XVI-lea marcau diferența dintre teritoriile din dreapta Dunării, considerate ca făcând parte din țara turcească, și cele din stânga marelui fluviu care - cu câteva excepții - erau numite cu oarecare înfatuare <<țara noastră>>. Astfel, în 1608, călătorind de la Liov la Constantinopol, armeanul Simeon Dbir Lehați consemna <<Am ajuns la Galați, care era ultimul oraș al Moldovei și intrarea în țara turcească.>>*”

Având în vedere specificul terminologiei politice, juridice și administrative otomane, relațiile de putere dintre sultani și principii pot fi definite drept cele dintre suzeran și vasali. În consecință, statutul politico-juridic al Valahiei, Moldovei sau Transilvaniei nu poate fi definit cu expresiile europenizante <<state vasal>> sau <<state autonome>>. Pe de altă parte, caracterul prea <<moder>> al termenului de **protectorat** nu este recomandabil să definească pe termen lung statutul principatelor tributare de la nord de Dunăre. Perspectiva obligațiilor voievozilor față de Poartă a impus sintagma **plătitor de tribut** (*haradj-guzar*, turcă, *harac-guzar*). Dacă privim din perspectiva responsabilităților Porții otomane, noțiunea folosită cel mai des în relația cu principatele dunărene era cea de <<**protecție**>> (*himayet*).

Problemele de frontieră, graniță, hotar nu sunt corespunzător analizate nici măcar pentru delimitarea graniței moldo-muntene și, paradoxal, nici pentru unele aspecte privind hotarul pe linia Siretului, între Brăila și Galați. Mai mult, afirmația ar putea fi extinsă asupra majorității așezărilor de pe cursul Dunării de Mijloc și a celei de Jos, mai ales că Evul Mediu timpuriu menține în scenă orașe-porturi mai vechi cu structuri modificate: Cetatea Albă, Capidava, Gaivăn - Dinogetia (ultimele două cu existențe precare și efemere, după care se sting definitiv) și Turnu Severin-Drobeta (cu un nou rol, de sediu al Banatului de Severin, înființat de Regatul Maghiar în secolul XIII).

Până la apariția porturilor Brăila și Galați se afirmă noi orașe-porturi: Chilia-Lycostomo (în sudul Basarabiei, pe Dunăre, punct strategic și comercial genovez), Păcuiul lui Soare, Vicina, Giurgiu. Între toate, doar Păcuiul lui Soare și-a revelat, prin cercetări arheologice, instalațiile portuare fortificate timpurii (secolul XI) ridicate de Bizanț. Cetatea este considerată de unii istorici ca fiind Vicina, altă necunoscută celebră, care a fost plimbată ca localizare din sudul Dobrogei

până la Tulcea. Cu toate că în secolul XIII avea cel mai înfloritor comerț zonal și relații strânse cu Genova, cu toate că se păstrează arhive imense privitoare la ea, cu toate că a fost reședință episcopală și de aici a provenit primul mitropolit - Iakint – al Țării Românești în 1358, Vicina rămâne cea mai misterioasă prezență urbană din Dobrogea, un soi de Thulle sau Atlantidă dunăreană.

Chilia Veche, de pe brațul dunărean omonim, era dublată de Lycostomo, o probabilă fortăreață care apăra în mod deosebit portul. Amploarea comerțului său și evenimentele deseori grave cărora trebuia să le facă față sunt cunoscute din documentele genoveze. După ce intră în componența Moldovei, conform știrilor de epocă, Ștefan cel Mare transferă defensivă de pe malul drept, pe malul stâng al brațului Chilia, demolând vechea fortăreață și construind cetatea de la Chilia-Nouă, în 1479, în câteva luni, cu 800 de zidari și 17000 de salahori.

În secolul XIV (după 1368, când apare prima oară în documente), Brăila era suficient de importantă pentru a decide coroana maghiară să încerce obținerea unui „culoar de acces” privilegiat către ea, ca prim pas către porturile de pe litoralul Mării Negre și apoi către comerțul mediteranean și oriental.

Despre Giurgiu, descrierile de început le avem din timpul primei ocupații otomane, de la unul dintre participanții la expediția flotei burgunde din 1445. Aceasta, pătrunzând pe brațul Chilia, intenționa eliberarea porturilor și cetăților dunărene. Din cele relatate, apar cu claritate poziția foarte bună, relația cu insula fortificată și cu Dunărea, elemente existente, mai mult ca sigur, și anterior perioadei turcești. Treptat, toate orașele sunt ocupate de Imperiul Otoman, care le transformă în raiale: 1484 Chilia (împreună cu Cetatea Albă), 1417 Giurgiu (prima ocupație) și 1541 Brăila.

În est, Nistrul a avut mult timp rolul Dunării, chiar dacă era substanțial mai scurt și cu navigabilitate mai redusă. Oricum, se consideră că vasele genoveze urcau pe Nistru spre nord, fluviul fiind, pe de altă parte, graniță între mediul european și cel oriental, apoi între Moldova și teritoriile Hoardei de Aur. Dubla ipostază (graniță spre est și traseu de legătură spre nord) a condus la apariția unui lanț de orașe-porturi-cetăți, începând cu Cetatea Albă (pe limanul de vărsare în mare) și continuând cu Tighina, Soroca, Hotin. Unele se bănuiește că au fost fondate de comercianți italieni sau bizantini, dar s-au dezvoltat considerabil în perioada românească. Rolul lor este intuit și de turci, care le vor ocupa treptat, până în secolul XVIII (1711- Hotin), transformându-le în sedii de raiale.

Este important de observat că, în zona românească, Poarta Otomană a fost interesată aproape exclusiv de categoria orașelor-porturi. Calculul a fost foarte simplu și corect: ele îi puteau asigura un control militar și economic deplin al teritoriului românesc și al direcțiilor vest, nord-vest și nord. După cucerirea otomană, toate orașele de pe Nistru, de pe litoral și de pe Dunăre își păstrează funcțiile și importanța. Sfârșitul secolului XVIII le găsește puternic fortificate (în manieră

modernă, bastionară) și prospere, datorită, în primul rând, comerțului.

În afara Dunării și Nistrului, există în spațiul românesc câteva trasee pe ape importante sau care depășesc nivelul mediu. Între ele merită atenție Mureșul, foarte utilizat pentru comerțul cu sare către vest, fapt care a dus la apariția a două orașe - Lipova și Orodul (indiferent dacă este Aradul de mai târziu sau Glogovăț - Vladimirescu de azi). Relația lor cu apa a fost consistentă.

Secolele XVII-XVIII au produs tranziția către o nouă și importantă etapă a realităților zonale. Războaie prelungite zeci de ani, protagoniști de pe aproape întreg continentul, noi tendințe și interese economice au bulversat complet zona Dunării și a Mării Negre, care încetează să mai fie de importanță locală (incluse aproape în întregime sferei de influență otomane); devenind trasee și plăci turnante pentru comerțul a cel puțin două continente. Marile state ale Europei începeau să simtă importanța lor, erau din ce în ce mai prezente aici, forțau implicit contactul zonei cu modernitatea occidentală. Ca o consecință firească, acum se inaugurează noua istorie a orașelor-port de pe Dunărea inferioară, de pe litoralul vestic al Mării Negre și de pe Nistru, o istorie la care, de data aceasta, participă imperiile otoman, habsburgic și țarist, dar și Moldova și Țara Românească.

Din păcate, Principatele Moldovei și ale Țării Românești erau, în evul mediu, două formațiuni statale distincte, cu interese și orientări politice de cele mai multe ori divergente. De altfel, muntenii sunt pomeniți pentru prima dată de cancelaria moldovenească abia în 1395. Și culmea, nu în rândul prietenilor, ci al posibililor dușmani. Mai precis, este vorba de un document din 1395, din timpul domniei lui Ștefan I, care promite regelui Poloniei, suzeranul său, dar și marilor nobili polonezi *că vom fi credincioși și vom sta alături lor împotriva craiului Ungariei, a voievodului Basarabiei, a turcilor și tătarilor*.

Cu toate acestea au fost și episoade de prietenie între Țara Basarabilor și cea a Mușatinilor în special în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân și cea a lui Alexandru cel Bun. Relațiile dintre cei doi domni debutau încă din aprilie 1400, când domnul Țării Românești intervenind militar în Moldova îl impunea pe tron pe protejatul său, luându-l în captivitate pe Iuga Vodă, domnul aflat în funcție. Sprijinindu-l pe Alexandru să ocupe tronul de la Suceava, Mircea și-a asigurat un ascendent politic asupra domnului Moldovei, căruia i-a impus un veritabil protectorat. Mai mult, Alexandru a fost silit și la unele cesiuni teritoriale către domnul muntean, respectiv la o rectificare a hotarului dintre cele două țări românești în folosul său. Cesiunile teritoriale pretinse de Mircea cel Bătrân lui Alexandru cel Bun au compromis, fără îndoială, iremediabil raporturile bilaterale stabilite în momentul impunerii ultimului pe tron. Astfel, cronicarul otoman Halil (secolul XV) ne informează că *Mircea și domnul Moldovei (Kara Bogdan) erau între ei cum sunt câinele cu pisica*, sau

conform proverbului turcesc inserat de autor în textul său, *cum sunt colții de câine pe piele de porc*.

Ceea ce a deteriorat însă și mai grav relațiile moldo-muntene a fost rectificarea unilaterală de această dată de către Alexandru cel Bun, a hotarului cu Țara Românească. Acțiunea domnului moldovean s-a materializat în ocuparea Chilie și a hinterlandului său.

În ceea ce privește condițiile în care s-a consumat instaurarea stăpânirii lui Alexandru cel Bun asupra Chilie, considerăm că ea trebuie legată de un nou moment dificil din istoria domniei lui Mircea cel Bătrân, consumat în anii 1407-1408 când acesta a avut de înfruntat un puternic asalt otoman asupra stăpânirilor sale din sudul Dobrogei, din zona Silistrei îndeosebi. Ca urmare, conchidem că, speculând acest moment, Alexandru cel Bun a procedat la o rectificare unilaterală a hotarului cu Țara Românească, căreia i-a smuls acum cetatea Chilia, la o dată cuprinsă între 8 octombrie 1408 și 1411. Actul lui Alexandru cel Bun a amplificat și mai mult tensiunile existente în raporturile moldo-muntene. Prin 1413, aflat la apogeul puterii sale, Mircea cel Bătrân a reîncorporat regiunile de la gurile Dunării, situate către părțile tătărăști cu cetatea Lykostomo, dar nu și Chilia a cărei posesiune vor continua, atât el, cât și unii dintre succesorii săi, să o solicite indirect. Aceasta va continua să rămână încă un deceniu sub stăpânirea Moldovei.

Din acest moment, cetatea Chilie va deveni un măr al discordiei între cele două Principate, înregistrându-se bătălii grele între voievozii munteni și moldoveni, cu multă vărsare de sânge. Practic, între cele două țări nu existau relații de prietenie, decât doar ocazionale. În 1429, înainte de luna Iunie, Dan întreprinde un atac împotriva Chilie, pe care n-o poate lua însă. La întoarcere, armata lui este bătută de Alexandru cel Bun. Al doilea atac, în 1430, înainte de 11 Noiembrie, n-are mai mult succes, prezintă Constantin C. Giurescu în *Istoria Românilor*. Domnitorul muntean Petru al II-lea, va oferi fără luptă Chilia, dar nu muntenilor, ci lui Iancu de Hunedoara, în schimbul sprijinului pentru menținerea tronului. Cetatea este luată după două asedii grele de Ștefan cel Mare și adusă înapoi Moldovei.

O altă cauză a relațiilor încordate dintre Moldova și Țara Românească este dorința în special a voievozilor moldoveni de a impune domnitori favorabili politicii lor pe tronul muntenească. Grăitor este exemplul lui Alexandru Aldea, adus pe tronul Țării Românești de Alexandru cel Bun. Apoi Ștefan cel Mare pune în repetate rânduri pe tronul Țării Românești preferații săi, pe Laiotă Basarab, care se va întoarce împotriva sa, dar și pe Basarab zis JȚepeluș”. La rândul lor, muntenii au sprijinit schimbări de domnie în Moldova, Ștefan cel Mare la rândul său beneficiind de aport muntenească. Cea mai importantă intervenție muntenească în Moldova a fost cea a lui Mihai Viteazul, care a cucerit practic acest principat. Unii specialiștii spun că au existat rațiuni de stat.

Atât Alexandru cel Bun, cât și Ștefan cel Mare, ar fi dorit să pună oameni de încredere pe tronul Țării Românești, pentru a realiza un front comun anti-otoman.

Unele cronici însă arată, cel puțin în cazul lui Ștefan cel Mare, că luptele moldovenilor cu muntenii erau și acțiuni doar de cucerire și de extindere a puterii și dominației. *Într-aceea vreme intră zavistia între Ștefan Vodă și Radul Vodă, domnul muntenească, pre obiceiul firei omenești, de ce are de ce poștește mai mult, de nu-i ajunse lui Ștefan Vodă ale sale să le ție și să le sprijinească, ci de lăcomie, ce nu era a lui încă vrea să coprinză, scria și Grigore Ureche.*

Istoricul Bogdan Murgescu constată că războaiele au costat destul de mult societatea moldovenească. *Dacă stăm să socotim, din cei 47 de ani de domnie, în 34 de ani Moldova a fost angrenată în războaie cu diverșii vecini, numai 13 ani putând fi considerați „de pace”. Costul războiului nu era atât bănesc, cât uman și, de asemenea, economic în sens larg. Mobilizarea bărbaților afecta activitățile productive, iar atacurile adversarilor cauzau și ele destule pagube. Astfel, părți ale Moldovei au fost jefuite de unguri în 1467, de tătari în 1469, de munteni în 1471, de otomani în 1475, 1476, 1481, 1484, 1485 și 1486, de polonezi în 1497. Desigur, de cele mai multe ori, invadatorii au fost înfrânți, dar aceasta nu însemna că ei nu au apucat să provoace distrugerii. Iar tactica aleasă deseori de Ștefan - aceea de a pustii țara în drumul dușmanului pentru a nu-l lăsa să se aprovizioneze - era, fără îndoială, eficientă din punct de vedere militar, dar se dovedea totodată o calamitate pentru economie și pentru locuitori.*

Sistemul ereditar-electiv privind succesiunea la tron a aruncat de multe ori în haos Principatele Românești. Pe scurt, la tron aveau dreptul toți cei care erau din „os domnesc”, adică inclusiv copiii neligitimi ai domnitorilor. Luptele dintre pretendenți au generat războaie civile. Totodată, rivalii la tron ajungeau să cheme în ajutor marile puteri de la granițele Principatelor, inclusiv pe otomani, polonezi sau unguri. Datorită conflictelor dese, oamenii s-au deprins cu războiul. Călătorii străini care ajung în Principate descriu pe moldoveni ca fiind o populație foarte războinică și pricepută în mânuirea armelor. *„Oamenii sunt de felul lor șireți, cu trupul înalt și vârtos și sunt cruzi în război. Sunt înarmați cu sulite foarte lungi, cu scut și cu sabie încovoiată, arme îndeosebi turcești. Câțiva folosesc buzdugane de fier și cei mai mulți securea. Se încaieră la luptă cu atâta îndrăzneală, cu atâta dispreț de dușman și încredere în sine încât cu puține forțe au bătut adeseori, chiar oștiri puternice de ale vecinilor lor. Au fost supuși de turci mai mult din faptul că erau slăbiți de dezbinările dintre ei decât înfrânți în luptă”,* preciza italianul Anton Maria Graziani în anul 1564. Luptele pentru putere au frânat dezvoltarea economică a Principatelor și au contribuit, totodată, la slăbirea instituției domniei, voievozii ajungând la mâna marilor familii boierești, dar și a puternicilor vecini, îndeosebi a turcilor. În acest context, voievozii au plătit un tribut mai scump decât beneficiile dobândite prin creșterea puterii și a prestigiului, sau a independenței față de înalta Poartă.

Morphocroma

Gheorghe Terescenco - Între sculptura figurativă și cea abstractă

Corneliu STOICA

Sculptorul Gheorghe Terescenco a devenit de mult în Galați, orașul în care trăiește și creează, dar și în țară. unul dintre cei mai cunoscuți artiști plastici. Și aceasta nu întâmplător, ci datorită activității sale desfășurată la cote înalte, a lucrărilor de artă monumentală amplasate în spații publice, a intervențiilor cu proiecte de artă decorativă pentru înfrumusețarea și înnobilarea spațiului urbanistic, a expozițiilor (bienale, anuale, tematice, locale, interjudețene) la care a participat, a numeroaselor lucrări de reabilitare, restaurare și conservare realizate la monumente istorice din Galați, Cudalbi, Călărăși, Odobești, Vaslui, Brăila, Focșani, Florești, Bordești etc. Artistul s-a născut la 26 februarie 1947 în Galați. A manifestat aptitudini pentru desen și modelaj încă din anii copilăriei, în ciclul elementar a frecventat Cercul de arte plastice din cadrul Casei Pionierilor, condus de pictorița Emilia Iacob, a urmat Liceul de Muzică și Artă Plastică, unde i-a avut profesori pe regretații plasticieni Mihai Dăscălescu, Vasile Vedeș și Constantin Dimofte, apoi a studiat la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, pe care l-a absolvit în 1976 la clasa sculptoriței Georgeta Caragiu - Gheorghiuță. În 1978 a beneficiat de o bursă din partea U. A. P. R. pentru sculptură. Din 1974 a participat la majoritatea expozițiilor Filialei Galați a U.A.P. R., precum și la numeroase manifestări colective de profil organizate la București, Bârlad, Constanța, Galați, Bacău, Chișinău, Brăila, Focșani etc.

Este membru al U. A. P. R., secția sculptură, din 1996. A participat la cinci ediții ale Taberei de sculptură în metal de la Galați, unde a realizat lucrările „Poarta orașului”, Faleză superioară a Dunării (1978); „Porumbel”, Parcul „Cloșca” (1985); „Libertate”, intersecția Străzii Saturn cu Strada Cloșca (1995); „Neîmblânzitul”, Parcul „Viva” (2012); „Simbol”, sensul giratoriu de la intrarea în Galați dinspre Tecuci (2016, amplasată în 2020). A mai participat în două rânduri la Tabăra de creație de la Măgura Buzăului („Răsărit de soare”, piatră, 1979; „Stol”, piatră, 1982) și la Simpozioanele de la Arcuș- Covasna („Amintirile țăranului”, lemn, 1980) și Săliște - Sibiu („Cocoș de munte”, lemn, 1983).

Pentru Galați, în spații publice, în afara lucrărilor menționate a mai realizat: „Cristal de gheață”, în fața Patinoarului Artificial „Dunărea”, Bulevardul George Coșbuc nr. 253 (1980); „Monumentul Burebista”, ghips, Muzeul Județean de Istorie (1984); Bustul poetului Vasile Alecsandri, bronz, în fața Colegiului Național „Vasile Alecsandri” (1992); „Izvor”, marmură. Banca Agricolă / Raiffeisen Bank S.A.; Bustul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, ghips, Muzeul Județean de Istorie (1993); Grupul statuar „Lupoanca”, bronz, strada Domnească, în Parcul din fața Universității „Dunărea de Jos” (1998); „Monumentul Eroilor din cel de-al Doilea Război Mondial”, piatră recompusă, Cimitirul „Eternitatea”(1997); „The Family”, bronz, Șantierul Naval Damen; Bustul tenorului Nae Leonard, marmură recompusă, Teatrul Muzical „Nae Leonard” (2003). De asemenea, a mai realizat lucrarea de artă monumentală „Pasăre solară”, inox, Slobozia-Ialomița (1976) și Bustul Episcopului Melchisedec Ștefanescu, piatră artificială, Casa memorială „Melchisedec Ștefanescu”, Roman (1993).

Pentru neobosita sa activitate, Gheorghe Terescenco a fost onorat cu mai multe distincții, printre care: Premiul „Ștefan Balș” al Ministerului Culturii (împreună cu colectivul de restauratori) pentru contribuția deosebită adusă salvării, scoaterii din pericol și redării patrimoniului cultural național a unui monument istoric de mare valoare arhitecturală și artistică - Biserica Brâncovenească „Adormirea Maicii Domnului” a fostei mănăstiri din Bordești, județul Vrancea, ctitorie de la sfârșitul secolului al XVII-lea (2003); Diplomă pentru întreaga activitate de

restaurare, acordată de Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice (2003); Premiul pentru sculptură și Medalia Fundației de Artă „Sf. Luca”, Bârlad (2006); Premiul „Constantin Popovici” la Concursul Național de Pictură, Grafică, Sculptură și Artă Decorativă „N. N. Tonitza”, Bârlad (2006); Premiul Filialei Galați a U. A. P. R. pentru întreaga activitate, Gala Artelor (2016); Premiul Municipiului Galați (2018). Lucrări ale sale se găsesc în colecții de stat și particulare din țară și din străinătate.

Gheorghe Terescenco este prezentat prin articole și reproduceri în albumele de artă „Artiști gălățeni” de Maria-Magdalena Crișan (Editura Meridiane, 1986); „Orizonturi artistice contemporane” de Năstasă Forțu (Editura Pan Europe, Iași, 2006); „Un secol de arte frumoase în Moldova”, vol. II (Editura Art XXI, Iași, 2009) și „Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010” (Editura Art XXI, Iași, 2011), ambele datorate criticului de artă Valentin Ciucă: Dicționarul sculptorilor din România coordonator Ioana Vlasiu, vol. II, lit. FI - Z (Editura Academiei Române, București, 2012); „Dicționarului artiștilor plastici gălățeni” (ediția I, Editura Terra Focșani, 2007; ediția a II-a, revăzută și întregită, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013), „Monumente de for public din municipiul Galați (Editura „Axis Libri”, Galați, 2015) și „Filiala Galați a U. A. P. R.. 70 de ani de existență” (Editura „Axis Libri”, 2021) ale subsemnatului; „Un secol de sculptură românească”, enciclopedie on-line, coordonator de proiect Radu Pervolovici, Centrul Cultural Meta, București, 2012, precum și în multe cataloage ale expozițiilor la care a participat.

Posesor al unui potențial creativ superior, Gheorghe Terescenco a avut de-a lungul anilor o evoluție artistică organică, cultivând deopotrivă figurativul și nonfigurativul în sculptura monumentală cât și în cea de interior. A fost preocupat în permanență de aprofundarea și stăpânirea limbajului plastic, a mijloacelor tehnice specifice sculpturii, reușind să-și formeze un stil propriu și să creeze lucrări variate ca tematică, bogate în idei și semnificații, asigurându-le o rezolvare plastică expresivă. „Atât sculptura de interior, cât și cea monumentală, de for public, ne spunea artistul cu câțiva ani în urmă, trebuie să se integreze unui anumit spațiu, să se armonizeze cu el, să-l cucerească, să-i sporească frumusețea. Atunci când mă aflu în fața unei noi lucrări, aceste probleme mă obsedează, îmi direcționează întregul meu efort creator Într-adevăr, sculpturile de interior, fie că sunt cioplite în lemn de migdal, nuc sau mahon, fie în piatră, marmură sau turnate în bronz, realizate la dimensiuni în general reduse, sunt lucrate cu finețe, șlefuite până la perfecțiune, pretându-se foarte bine unui spațiu

intim, unei atmosfere calme, liniștite. Rode-bosse-uri ca „Ploaia”, „Cariatidă”, „Rugăciune”, „Fata apelor”, „Fata vântului”, „Fata apelor”, „Tinerete”, „Mireasă”, „Baladă”, „Un buchet de flori” sunt reprezentări care conțin în ritmul formelor și volumelor un lirism discret, au capacitatea de a exprima o inefabilă candoare și poezie. Înlăturând duritatea materialului, sculptorul conferă acestor lucrări virtuțile artei, le face purtătoarele unor conotații ce țin de psihologia și sufletul omului. Respectul pentru claritate, echilibru, zveltețea sau, dimpotrivă, moliciunea formelor, ritmica volumelor, centrarea axială verticală sunt calități care sporesc forța artistică și emoțională a lucrărilor. Aceeași puritate o exprimă și ronde-bosse-ul „Mesagerul păcii”, înfățișând un copil ce ridică în mână dreaptă, spre un cer ipotetic, un porumbel. Noblețea materialului, luciul catifelat al marmurei, șlefuirea desăvârșită, ca de altfel întreaga înscriere compozițională în spațiu, sunt expresii ale exigenței cu care artistul înțelege să lucreze. Alte sculpturi, precum „Stele pe gheață”, „Poetul”, „Catedrala îngerilor”, „Zbor”, „Înălțare”, „Sturioni”, „Pescăruș” au la bază

o riguroasă geometrie, detaliile sunt înlăturate, suprafețele șlefuite până la dispariția oricărei neregularități, formele și volumele urmează o linie ascensională, dinamică. Adesea, dând frâu imaginației, realizează subtile construcții metalice prin care caută să redea unele fenomene ale naturii provocatoare de mari dezastră („Tornadă”, „Tsunami”).

În sculptura monumentală, Terescenco este același artist laborios, urmărind ca lucrările să răspundă și să se integreze cât mai bine spațiului în care sunt amplasate, să-l domine. „Poarta orașului”, „Cristal de gheață”, „Cocoș de munte”, „Răsărit de soare”, „Stol”, „Izvor”, „Porumbel”, „Libertate”, „Neîmblânzitul”, „Simbol” au maiestruozitate, vigoare, forță de dominare. „Poarta orașului” (Faleza superioară a Dunării), de pildă, este o coloană metalică de vreo 15 m, concepută în patru muchii, din care se desprind două siluete ale unui cuplu uman. Ele se dezvoltă în partea superioară a lucrării, se amplifică în volume ce par a dialoga între ele aidoma unor aripi desfăcute pentru zbor. Realizată astfel, lucrarea pare un simbol al deschiderii spre lume a Galațiului prin intermediul marelui fluviu și o aluzie la explozia demografică, la dezvoltarea prezentă și viitoare a urbei noastre. Tot ca o succesiune de volume, dispuse în evantai și culminând în partea centrală cu o coloană ce pare a susține cerul, este gândită și sculptura în piatră „Răsărit de soare”, expresie plastică a astrului zilei, a armoniei împlinite în lumină. „Simbol”, de la intrarea în Galați dinspre Tecuci face aluzie la Parcul Industrial al orașului și rolul acestuia în stimularea progresului economic și dezvoltarea mediului de afaceri în plan național, european și mondial. „Neîmblânzitul” din Parcul „Viva” înfățișează capul și gâtul unui cal sălbatic, năzdrăvan, care paște iarbă.

Busturile concepute pentru spații de for public sau pentru unele instituții, reușesc să sintetizeze în expresia exterioară a fizionomicului chipul interior al personajelor portretizate, personalități celebre ale istoriei și culturii românești („Burebista”, „Împăratul Traian”. „Domnitorul Alexandru Ioan Cuza”, „Episcopul Melchisedec Ștefanescu”, „Poetul Vasile Alecsandri”, „Tenorul Nae Leonard”).

Aflat la vârsta de 75 de ani, Gheorghe Terescenco mai are încă multe de spus în sculptura românească, are proiecte de artă decorativă monumentală care ar da o nouă față spațiului urbanistic al Galațiului unde ar fi amplasate și cărora autoritățile administrative locale nu au găsit încă mijloacele financiare necesare pentru materializarea lor. Lucrarea „Cristal de gheață” o consideră neterminată, întrucât

Libertate

lipsește patinatorii, cu toate că în macheta din atelierul lui aceștia există. Vulturul cu aripile desfăcute așteaptă încă să întregască partea superioară a obeliscului „Monumentului Ostașului Român” din spațiul în care străzile Dogăriei și Ana Ipătescu întâlnesc strada Gării, lucrare pe care sculptorul Dumitru Mățăoanu nu a terminat-o în 1926 la data inaugurării monumentului, iar moartea acestuia, intervenită mai apoi, a făcut ca el să rămână așa cum îl vedem și astăzi. Mai gândește sculptorul și la alte monumente de for public consacrate unor personalități, care ar îmbogăți zestrea artistică a Cetății dunărene. Nu sunt însă comanditari, dar speranța găsirii acestora nu i-a dispărut total artistului.

Porumbel

Familie

Bust Nae Leonard

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (177)

Corneliu STOICA

SIMIRAȘ, Marinela - pictor. S-a născut la 17 iunie 1959 în Brăila. A absolvit Colegiul Național de Artă „George Apostu” din Bacău (1978) și Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, Facultatea de Arte, Secția Arte Vizuale, specialitatea pictură (2019). Membră a U. A. P. R. Filiala Galați (2021). Participări la expoziții de grup: Din 2019 expune în cadrul Saloanelor Filialei Galați a U. A. P. R.; „Mărturisitori creștini”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos (2017); „In memoriam - Mărășești, Mărăști, Soveja”, Galeria de Artă Focșani (2017); „Expresii și culoare”, Teatrul Dramatic Fani Tardini Galați (2017, 2019); „Făuritorii Marii Uniri”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos (2018); „Est-StudentFest 18”, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați (2018); „Art Studio”, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați (2018); „Novus Dies”; Teatrul Național de Operă și Operetă „Nae Leonard”, Galați (2017; „Feed — Back 3”, Galeria de Artă „Dr. Aristide Serfioți”, Librăriile Alexandria, Galați (2019); „Mărășeștiul în inima mea”, Galeria de Artă Focșani (2019); „Artiști români pe simeze internaționale 3 - Mestre, Veneția”, D EM Venice Art Gallery, Veneția, Italia; Galeria de Artă „Art in Conversation” Londra & Lancement virtuel d’Art in Conversation à Paris; S. U. A. Virtual Launch Event Art in Conversation (2021); Bienala de Pictură „Alexandru Ciucurencu”, Tulcea (2021); „Salonul Anual al Filialei U. A. P. R. Galați”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2022); „Lumină, Culoare, Rugăciune”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos, Galați (2022), Salonul Național de Plastică Mică - ediția a XXIII-a, Brăila (2022); Bienala Internațională de Artă Contemporană „N. N. Tonitza”, Bârlad (2022).

Are lucrări în colecții private din Bacău, București, Galați, Satu Mare (România); Aachen (Germania); Montreal (Canada), Odawara Kanagawa Ken (Japonia).

Anotimpurile, motivul floral și în mai mică măsură nudul și portretul sunt subiectele întâlnite în pictura Marinelei Simiraș, o artistă sensibilă, care folosește culoarea de la tonurile cele mai potolite de griuri („Flori de gheață”, „Primăvară perlată”), până la cele intense, explozive, apropiate de paleta fovistă („Vara”, „Dor de vară”, „Toamnă sângerie”). Deși pornește întotdeauna de la realitatea concretă din natură, de la ceea ce mediul în care se mișcă îi oferă,

în procesul de construcție a imaginilor pictoriță metamorfozează datele realului, le abstractizează, mizând pe capacitatea sugestivă, emoțională și expresivă a culorii, ca și pe dinamica formelor și a petelor de culoare, a ritmurilor obținute prin folosirea acrilicelor („Iriși”, „Primăvară”, „Roșul ruginiu de toamnă”). Centrii de interes ai tablourilor sale sunt concentrați cel mai adesea în zona mediană, unde materia picturală este mai șocantă, mai vibrantă, reținând atenția privitorului. Uneori, curbele înscrise în spațiul plastic sunt largi, generoase, tușele sunt aplicate cu spontaneitate, pătrate și dreptunghiuri se interferează între ele, alcătuind ansambluri de un deosebit dinamism („Abstract”, „Interferențe”). Alteori, prin folosirea, alături de materia picturală, a unor materiale textile și rășini, obține pe anumite porțiuni ale suprafeței tablourilor texturi deosebite, care dau impresia unor structuri vegetale și minerale, făcând ca forța emoțională a imaginilor să sporească.

Lirică în esența ei, pictura Marilenei Simiraș este creația unei artiste care lucrează cu pasiune și dăruire, străduindu-se ca de fiecare dată să găsească soluțiile și mijloacele plastice cele mai potrivite pentru a comunica vizual iubitorilor de frumos ceea ce gândește, simte și trăiește.

Rosu ruginiu de toamnă

Dor de vară

Solitudine

Primăvara

Așteptând Sânzienele

Elena NETCU

La început, bărbații aceștia vânjoși se speriau. Credeau că sunt iele, că sunt trimise de Necuratul, dar acum în singurătatea pădurii, în adierea vântului de seară și în aroma florilor de tei, se lăsau purtați de val și li se dilatau ochii de bucurie. Simțeau în ei cum li se ridică un val de căldură ametoare, li se făcea un gol în stomac și-i cuprindea o foame devoratoare. Luna pe cer se învăluia într-o pulbere fină care se împrăstia înjur, coborând pe pământ pe o scară de mătase. *O fi și asta un semn dumnezeiesc, n-o fi chiar păcat!*

Pădurea se încărca de o aromă de busuioc și din arborii cei mai înalți țâșneau spre cer lumini albicioase care se făceau atât de înalte, încât căpătau reflexe sidefii. Totul părea ireal. Bărbații se văzură deodată înfășurați în hlamide. Fiecare se lăsa dus de aromele pădurii, căutându-și mireasa. Bărbații nu știau dacă ceea ce vedeau sunt mirese sau aluni potopiți de flori albe care zburau în derivă prin jur ca niște fluturi. întindeau brațele să prindă florile și fluturii sau iluziile, dar fiecare își lua mireasa și alerga prin toată această ploaie de flori albe, arome de verde crud și busuioc. Lumina începutului de lume. Cuvintele încolțeau în mintea mirilor, cuprinzându-și mireasa în brațe cu dorul clocotind în oase. Fiecare se vedea cu mireasa râvnită la pieptu-i puternic, culcând-o ușor în iarba înaltă, îngropându-și fața în sânii fragezi, mușcând cu lăcomie ca dintr-o pâine caldă, uitând de sine, dincolo de realul unei nopți obișnuite. *Iartă-mi, Doamne, necuviința de a mi-o face femeie pe această fecioară neprihănită fără nuntă. Doamne, nemilosul război a adus-o în brațele mele cu dor de facere.*

Luna își scutura aceeași pulbere de argint și aur peste Valea lui Begu și totul se poleia în aur și argint. Vântul serii răscolea lumea. îi aducea pe miri din zare, îi privea cum vin călare, îi lua de prin tranșee. Pe cei vii îi îmbrăca, pe cei morți îi învia, îi purta pe raze de lună până la margine de lume, pe cai albi pentru fecioare, iar ceilalți la întâmplare, dar toți gătiți cu beteală, în urmă cu ursitoare pentru ritual lumesc.

Valea lui Begu era înmiresmată. Văzduhul strălucea în pulbere fină prin care treceau razele lunii maiestuoase. Un murmur de izvoare se auzea pe fundal și un zumzet continuu acompania cântecul greierilor, în timp ce miresele treceau câte una și se pierdeau, de parcă ar fi fost înghițite de auriul lunii. Erau așa de multe fete, că nu mai deslușeai decât un amestec de umbre, care se pierdeau până dincolo de zare, purtate pe coamele cailor străvezii, că nu mai știai

ce este adevărat și ce este vrajă în acest joc de lumini și umbre, în timp ce luna făcea piruete ametoare sau poate vântul învăluia totul pe scena imensă a nopții.

Săftica îl urmărea pe Melinte, bărbat însurat de mai mulți ani, cu mulți copii, în seara aceea se ducea la pădure pentru a păzi cele câteva animale ascunse acolo de furia războiului. Săftica îi ieși în cale și-i șopti la ureche să se îndure de ea că e tânără și că băiatul care trebuia să-i fie bărbat a murit pe front. Blestema războiul, blestema soarta, își dezvelea sânii și plângea: *iată-mă, sunt femeie, Melinte, mi-e dor de dragoste!* Bărbatul amuțise pentru o clipă. Lui nicio femeie nu-i spusese vorbele astea. Capul începu să-i vâjâie. O privi pe femeie și nu-și aminti s-o fi văzut vreodată. Părul bogat de culoare arămie căpăta în ochii lui albaștri reflexe sângerii și i se muie tot trupul. Simți din creștet și până în călcâie o plăcere dureroasă. Milioane de furnici se înfîgeau în carnea și sângele lui. De sus luna rotundă pâlpâia ca un jar. Totul înjur

se învârtea ca într-un leagăn prost făcut, în care capul nu-și găsea centru de greutate și se balansa ca pe o muchie de prăpastie. Melinte, în naivitatea lui, se imagină agățându-se inutil cu unghiile de ierburi firave, rostogolindu-se încet și sigur în adânc, ca într-o fântână părăsită.

- Arde luna?

- Nu arde, își coboară așternutul de pulbere fină peste noi. Nu te uita că mă vei iubi până la sfârșitul vieții. Nu vezi cum începe să-și scuture pulberea ca un descântec peste noi?

- Ba nu, fug stele bezmetice în jurul lunii!

- Privește cum țâșnesc razele ca niște schije deasupra noastră? șopti Săftica pentru sine. Chiar i se părea că-l vede pe Ionel al ei prin tranșeele Cerului, alergând după dușman. Închise ochii și se lăsă în voie cuprinsă de dor.

În jurul lor răsăreau sulfine înalte de un metru. Melinte se simți suspendat într-un văzduh cu aromă de tei care venea de nicăieri. Trupul fetei zvâcni, părul se aprinse și începu să-i scânteieze fața. Melinte îngenunche de plăcere:

- Ce-mi faci, femeie cu trupul de jar?

- Sfășii bucăți din tine, din mine, din lună, din stele și-ți strig: *ia-mă!*

Sânii fetei se dezveliră într-o zvâcnire de dorințe năvalnice, strivindu-se de pieptul bărbatului. Îngenuncheară amândoi în iarba ca o sârmă ghimpată, mușcându-se într-o beție inconștientă. Li se părea că se târăsc prin tranșee. Mii de schije invadară deodată trupurile și se prăbușiră în abis. Cei doi simțiră arsura infernului. Bărbatul era un boț de lavă topindu-se cu aceeași furie în carnea și sângele fierbinte amestecat cu disperare. Ea aștepta momentul acela de răzbunare, de parcă ar fi aruncat o grenadă în războiul care i-a stricat norocul și care a făcut din ea o floare veștejită la marginea drumului. În aer pluteau arome de dragoste flămândă, ce se topeau pe buze fierbinți. O lacrimă târzie stăruie pe trup de femeie, într-un scâncet și geamăt de lună: *tu fă-mă femeie în țipăt de șarpe!* Era șuierul de moarte al puștii deșarte și strigătul cucuvelei de noapte: *războiul să arză, în foc și tăciune!*

Se arătau zorile și contururile se deslușeau în Valea lui Begu, intrând totul într-o tăcere ancestrală. Doar aburii se ridicau deasupra pământului ca niște nori răzleți. Se lumina de ziua și valea era pustie. Înghițise oare fantomele nopții? Câmpul se vălura multicolor pe o gură de rai.

În ardere la cer

Ard casele cu razele în schije
Și frigul ne-mpresoară în unghere zdrobite
Copiii zac în mame încătușate de naștere târzie
De ce nu tac soldații, Doamne?
De ce bolborosesc în răpăit de arme?
Se fac iar munții cu oase prin orașe
O nouă alcătuire de cuvinte arse
Auzi un scâncet încremenit-n vid
Și mame cu ochii albiți de plâns
Nu sunt cuvinte oare?
Semintele au ars?
O să ajungem deșertici și flămânzi
Nici piatra nu mai știe de e piatră
toți devenim materii neîndurate
fără vreun clocot de pasăre măiastră
În cuiburi suspendate deasupra în eter
Noi împușcăm hulpav și ardem pân' la cer.

Lacrima gândului

Gândul meu care începe dimineța
căznindu-mă să ies din vis
Încremenește într-o lacrimă
în floarea de cais
Gândul meu-sâmbure dospind în cuvânt
Așteaptă să i se vadă încolțirea
într-un mugure năvalnic,
Căutam în apele adânci
Uitasem că acolo nu sunt corăbii
Să te salveze din adâncul inimii mele,
urcându-te la bordul acestui cotidian banal
în care nu te găsesc niciodată.
Lacrima mea a navigat printre cuvintele lungi
ca niște săbii încrucișate la intrarea în infern
dar te-a găsit în pomul facerii lăstar hăulind
așezat pe un colț de lună
de unde începea neștiutul
răsărind dintr-un sâmbure de foc
peste marginile noastre de timp

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

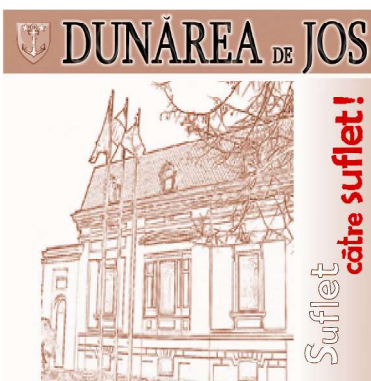
Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Redactor șef: Florina Zaharia

Redacția: Alina Simona Dragomir, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Adrian Doru Nica, Costel Radu

Sumar:

Consiliul Județean Galați, 31 de ani de existență - p. 1; Carte postală Fanfara Valurile Dunării, 20 de ani de existență - p. 2; Consursul Național de Arte Vizuale Nicolae Mantu - p. 3; Evenimente CCDJ - p. 4; Centrifuga, autor Nicolae Bacalbașa - p. 5; Interviu cu Aida Zaharia realizat de Alina-Simona Dragomir - p. 6, 7, 8, 9, 10, 11; Laurent Bayart, traducere realizată de Carmen Andrei - p. 12, 13, 14, 15; Simona Trifu - cronică realizată de A. G. Secară - p. 16, 17; Proză de Ion Manea - p. 18, 19; Poezie, autori Darie Lăzărescu, Liliana Spătaru - p. 20, 21; Tăcerea de aur și dragoste...de diamant!, autor Violeta Ionescu - p. 22, 23, 24; Cronică de carte realizată de Octavian Mihalcea - p. 25; Ion I. Nistor, autor Radu Moțoc - p. 26, 27; Cronică de Ghiță Nazare - p. 28; Prezentări de carte realizate de Alina-Simona Dragomir - p. 29; Cărți gemene, autor Vasile Sevatre Ghican - p. 30, 31; Rivalitatea brăileano-gălățeană, autor Gheorghe Felea - p. 32, 33, 34, 35; Morphochroma, autor Corneliu Stoica - p. 36, 37, 38, 39; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica - p. 40, 41; Elena Netcu - Așteptând Sânzienele / poeme - p. 42, 43;

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

AIDA Zaharia

Spuneam recent că lumea există
și fără tine, și fără mine, și fără
oricare dintre noi;
a crede altceva decât asta, este
o utopie.

Dar poate exista lumea fără

Poezie??

Galați, cod:80000, str. Domnească, nr. 61,
Tel.-Fax.: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590;
E-mail: office@ccdj.ro - revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro

